

**Redogörelse  
1983/84: 4**

**Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående sin verksamhet från den trettioförsta sessionen**

1983-05-19

*Till riksdagen*

Nordiska rådets svenska delegation får härmed överlämna bifogade berättelse angående sin verksamhet från den trettionde till och med den trettioförsta sessionen, som ägde rum den 21 – 25 februari 1983 i Oslo.

För Nordiska rådets svenska delegation

Ulf Adelsohn

/Christer Jacobson

| Innehållsförteckning                                                                    | Sid. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|------|
| A. Inledning .....                                                                      | 3    |
| B. Delegationen och dess verksamhet .....                                               | 5    |
| C. 31:a sessionen .....                                                                 | 7    |
| C.1 Generaldebatten .....                                                               | 7    |
| C.2 Sakfrågor .....                                                                     | 13   |
| C.3 Organisation m. m. ....                                                             | 14   |
| D. Presidiets, utskottens och kommittéernas verksamhet ...                              | 15   |
| D.1 Presidiet .....                                                                     | 15   |
| D.2 Utskotten .....                                                                     | 17   |
| D.2.1 Juridiska utskottet .....                                                         | 17   |
| D.2.2 Kulturutskottet .....                                                             | 22   |
| D.2.3 Social- och miljöutskottet .....                                                  | 30   |
| D.2.4 Trafikutskottet .....                                                             | 38   |
| D.2.5 Ekonomiska utskottet .....                                                        | 43   |
| D.3 Kommittéerna .....                                                                  | 52   |
| D.3.1 Informationskommittén .....                                                       | 52   |
| D.3.2 Budgetkommittén .....                                                             | 54   |
| E. Nordiska rådets litteraturpris .....                                                 | 55   |
| Bilaga Rekommendationer och yttranden antagna vid<br>Nordiska rådets 31:a session ..... | 56   |

## A. INLEDNING

Den svåra ekonomiska krisen i Västeuropa har naturligtvis också avspeglats i det nordiska samarbetet. De nordiska länderna har haft låg tillväxt och en inflationstakt som oftast legat över genomsnittet i OECD. Underskotten i utlandsbetalningarna har varit stora i Danmark, Island och Sverige medan Finlands utlandsbetalningar varit i balans och Norge haft ett överskott. Arbetslösheten i Norden uppgick vid årsskiftet till ca 700 000. Den fulla sysselsättningen är alltså en central målsättning i Norden och statsministrarna underströk i sina riktlinjer för det ekonomiska samarbetet behovet av en samordning av arbetsmarknadspolitiken med den allmänna ekonomiska politiken. En huvudförutsättning för att de nordiska länderna skall lyckas komma ur dagens problem ansåg dock statsministrarna vara att det skapades tillväxt i världsekonomin.

Nordiska rådet antog vid den 31:a sessionen i Oslo en övergripande rekommendation om en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Partipolitisk enighet uppnåddes på grundval av tre förslag från de stora partigrupperingarna i rådet. Den redan tidigare märkbara partipolitiseringsen i rådet har härigenom i särskilt hög grad kommit att prägla det ekonomiska samsamrättsområdet. Kravet på en gemensam ekonomisk strategi och på alla OECD-länder att föra en ekonomisk politik inriktad på stimulansåtgärder underströks i utskottsberättningshandlingen liksom också i generaldebatten.

Det är unikt att partigrupperingarna inom Nordiska rådet kommit fram till enighet kring målinriktningen för en handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Denna enighet inför den utmaning som den ekonomiska krisen innebär bör enligt delegationens uppfattning föras vidare i praktiskt handlande.

En åtgärd som delegationen förutsätter skall leda till stimulans för nordisk företagsamhet är beslutet om en fördubbling av Nordiska investeringsbankens grundkapital.

Partipolitiseringsen har också bl. a. tagit sig uttryck i att förtroendeposterna, dvs. posterna i presidiet och som ordförande och vice ordförande i utskott och fasta kommittéer för andra året i följd fördelats i enlighet med de politiska grupperingarnas styrka i rådet.

Den svenska devalveringen uppmärksammades i generaldebatten, men spelade ingen framträdande roll vid sessionen då den redan diskuterats vid utskotts- och ministermöten under hösten 1982.

Ett av de för rådets egen del viktigaste besluten vid 31:a sessionen var utökningen av rådets medlemsantal från 78 till 87 för att möjliggöra de självstyrande områdenas representation i rådet. Beslutet innebar rekommendationer om ändringar i Helsingfors-avtalet och andra nordiska samsamrättsavtal samt följdändringar i rådets egen arbetsordning. Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges delegationer kommer när dessa beslut genom-

förs att bestå av 20 medlemmar och Islands av 7 medlemmar. Arbetet hade drivits intensivt i den s. k. Petrikommittén och i juridiska utskottet i förhoppningen att de reviderade överenskommelserna skulle kunna under-tecknas vid sessionen. I rådsdebatten uttalades besvikelse över att regeringarna inte påskyndat arbetet på sin sida så att ett undertecknande kunde ske vid sessionen. Det är delegationens förhoppning att ändringarna i avtalen skall kunna ratificeras så snart som möjligt.

Till de organisatoriska förändringarna hör också den nya budgetprocedur som tillämpas som en försöksordning från hösten 1982. Syftet är att förenkla och effektivisera budgetbehandlingen och öka det parlamentariska inflytandet över både den allmänna budgeten och kulturbudgeten. Vid sessionen fördes en livlig debatt om 1984 års budget. Den allmänna budgeten uppgår till 150223 000 NOK och kulturbudgeten till 112 771 000 DKK. De olika ländernas bidrag till de gemensamma utgifterna fördelas på grundval av ländernas bruttonationalinkomst. För 1983 gäller sålunda för Sverige 41,4%, Danmark 21,3%, Norge 19,2%, Finland 17,0% och Island 1,1%.

Som ett resultat av de diskussioner som förts om möjligheterna för en effektivisering av det nordiska samarbetet och en översyn av dess organisation och arbetsformer tillsattes en kommitté, den s. k. 5-mannautredningen, för att utreda samarbetsformerna mellan rådet och ministerrådet. Utredningens rapport emotses mot slutet av 1983. Svensk ledamot i utredningen är riksdagsledamot Karin Söder.

Vid 31:a sessionen antogs 34 rekommendationer. Det stora antalet (14 fler än vid förra sessionen) får delvis ses mot bakgrund av att många rekommendationsförslag delats i två delrekommendationer, en till ministerrådet avseende åtgärder inom Norden och en till regeringarna avseende internationellt agerande.

Sex ministerrådsförslag framlades och utmynnade i rekommendationer, däribland om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet, om handlingsprogram för samarbete inom bostads- och byggområdet, om handlingsplan på datateknologiområdet och om program för nordiskt samarbete om miljö-vård 1983–1987.

Liksom tidigare har inom Nordiska rådet understrukits behovet av en djupare förankring i de nationella parlamenten av arbetet i rådet. Det är delegationens förhoppning att bl. a. den ökade partipoliseringen i rådet skall bidra härtill. Delegationen konstaterar med tillfredsställelse att dess förra redogörelse blev underlag för en något fylligare debatt i riksdagen än under tidigare år och vill understryka vad utrikesutskottets ordförande sade om behovet av en utförligare redovisning av den viktiga verksamhet som pågår inom Nordiska rådet.

## B. DELEGATIONEN OCH DESS VERKSAMHET

### *Delegationens medlemmar*

Val till Nordiska rådets svenska delegation ägde rum den 19 oktober 1982. Till medlemmar utsågs Gunnar Nilsson i Stockholm, Ulf Adelsohn, Sture Palm, Karin Söder, Paul Jansson, Ingrid Sundberg, Grethe Lundblad, Lennart Andersson, Per Petersson, Rune Gustavsson, Arne Gadd, Karl-Erik Häll, Britt Mogård, Ola Ullsten, Bengt Wiklund, Lars Werner, Gunnel Jonäng och Tyra Johansson. Till suppleanter utsågs Georg Andersson, Arne Andersson i Ljung, Karin Flodström, Thorbjörn Fälldin, Lahja Exner, Hans Nyhage, Per Olof Håkansson, Lena Öhrsvik, Tage Adolfsson, Ulla Ekelund, Birgitta Johansson, Kurt Ove Johansson, Sten Svensson, Elver Jonsson, Olle Östrand, Eva Hjelmström, Gunnar Björk i Gävle och Lilly Bergander. Den 31 januari 1983 valdes Hans Nyhage till ordinarie medlem i delegationen efter Britt Mogård. Till ny suppleant utsågs Tore Nilsson.

### *Möten*

Under verksamhetsperioden har delegationen hållit 10 möten.

Vid mötet den 26 maj 1982 diskuterades budgetsamrådet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Delegationen ansåg att parlamentarikernas inflytande över budgeten måste ökas. Vid mötet lämnades också en information om arbetet i kommittén för utredning av frågan om Färöarnas, Grönlands och Ålands representation i Nordiska rådet. Delegationen informerades också om att samarbetsministrarna enats om att vid nästa session inleda generaldebatten med en ministerrådsförklaring, ett önskemål som framförts från rådets sida för att få en mer strukturerad generaldebatt.

Vid det konstituerande mötet den 20 oktober valdes Ulf Adelsohn till delegationens ordförande och Gunnar Nilsson till delegationens vice ordförande. Även vid detta möte diskuterades budgetsamrådet mellan rådet och ministerrådet. Delegationen var positiv till en försöksordning enligt vilken ministerrådets budgetförslag för 1984 framlades som ett tillägg till ministerrådets berättelse. Nordiska rådets budgetkommitté skulle därefter, på grundval av de olika utskottens synpunkter, utarbeta ett yttrande över förslaget som skulle bli föremål för votering under sessionen. Delegationen informerades också om mandatet för den på initiativ av de nordiska ländernas statsministrar av rådet och ministerrådet tillsatta utredningen om samarbetsformerna mellan rådet och ministerrådet.

Till delegationens möte den 16 februari 1983 hade statsrådet Lundkvist i sin egenskap av nordisk samarbetsminister inbjudits. Statsrådet Lundkvist redogjorde för de viktigaste frågorna inför sessionen. Samarbetsministern uttryckte förhoppningen att samarbetet på det industripolitiska området skulle kunna förbättras och att de nordiska länderna därmed skulle uppnå ett bättre utnyttjande av sina gemensamma resurser.

### *Arbetsutskottet*

Vid delegationens möte den 20 oktober 1982 valdes ett arbetsutskott bestående av Ulf Adelsohn, Gunnar Nilsson, Grethe Lundblad, Sture Palm och Karin Söder. Arbetsutskottet har sedan föregående session hållit fyra möten.

### *Konferenser*

Grethe Lundblad deltog i en konferens om "Fred, säkerhet och miljö" som ägde rum den 4 juni 1982 i Stockholm.

Rolf Sellgren deltog i svenska samernas landsmöte i Idre den 15–17 juni.

Svante Lundkvist deltog i den XIII Nordkalottkonferensen i Rovaniemi den 6–8 augusti.

### *Informationsåtgärder*

Under verksamhetsperioden har ett femtontal pressmeddelanden skickats ut till massmedia, departementens kontaktmän i nordiska frågor, organisationer och andra intresserade.

En utsändning av pressmeddelanden har drygt 700 mottagare. Under verksamhetsperioden har även presskonferenser anordnats.

Under 1982 inleddes ett samarbete med Föreningen Norden om medverkan i föreningens nystartade medlemstidning "Nordens tidning" som utkommer med fyra nummer per år. Mot en varje år bestämd ersättning får delegationen en egen sida i tidningen. Sidan skrivs av informationssekreteraren och innehåller allmän information om Nordiska rådet och nordiskt samarbete. Samarbetet fortsätter även under 1983.

Efter valet hösten 1982 reviderades foldern Nordiska rådets svenska delegation som innehåller uppgifter om delegationens sammansättning och kort informerar om nordiskt samarbete, informationsmaterial om nordiska frågor samt om delegationens sekretariat.

Under verksamhetsperioden har kansliet tagit emot ett stort antal studiebesök. Enskilda och grupper av studerande på olika utbildningsnivåer, ambassadanställda, kontaktmän för nordiska frågor i departementen, journalister m. fl. har besökt kansliet.

Kanslipersonal har även åkt ut till skolor, föreningar m.m. för att muntligt informera om rådet.

### *Seminarier anordnade av svenska delegationen*

Den 11 mars 1982 hölls ett *halvdagsseminarium om nordiska kulturfrågor* för studieförbunden i Sverige. Tolv förbund var representerade. Som föredragshållare deltog bl. a. kulturutskottets sekreterare Kristian Slotte och direktör Åke Landqvist från Föreningen Norden. Ett tiotal delegationsmedlemmar deltog i seminariet.

Den 26–27 november hölls ett *seminarium för samhällskunskapslärare* från Sydsverige. Seminariet inleddes på Lärarhögskolan och fortsatte näs-

ta dag på ministerrådssekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn. Bland föredragshållarna fanns bl. a. Rune Gustavsson och Ingrid Sundberg, folketingsmedlemmen Robert Pedersen, social- och miljöutskottets sekreterare Sara Lönnerblad samt informationschef Jerker Persson och sektionschef Ib Granerud från kultursekretariatet. Ämnen som diskuterades var bl. a. rådets arbetsformer och organisation, partipolitiseringen, aktuella frågor i rådet, nordiskt medborgarskap, Norden och EG, nordiskt samarbete på forsknings- och kulturområdena samt nordiskt utbildningssamarbete.

### *Övrig verksamhet*

Den 12 maj 1982 anordnades en informationsträff mellan delegationens ledamöter och Föreningen Norden.

Informationsmöten om det nordiska samarbetets organisation har under verksamhetsperioden anordnats vid ett par tillfällen för nya medlemmar och suppleanter i delegationen.

Den 15 februari 1983 anordnades ett möte med svenska kontaktmän för nordiska frågor. Vid mötet diskuterades aktuella frågor inför den 31:a sessionen och frågan om distribution av nordiskt material. I mötet deltog också hovrättsassessor Harald Dryselius, som lämnade en redogörelse för utredningen om Färöarnas, Grönlands och Ålands representation i Nordiska rådet.

Inför rådets 31:a session hölls också ett möte mellan delegationen och representanter för Föreningen Nordens ungdomsrepresentantskap.

Mot bakgrund av riksdagsbeslut att utöka den praktiska arbetslivsorienteringen har elever från såväl gymnasieskolan som grundskolan beretts tillfälle att följa och deltaga i arbetet vid delegationens kansli.

## **C. 31:A SESSIONEN**

### **C.1 GENERALDEBATTEN**

Generaldebatten fördes liksom tidigare år med utgångspunkt i Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och rapporten från Nordiska rådets presidium om dess verksamhet efter 30:e sessionen. Nytt för denna session var att generaldebatten inleddes med en deklaration av ministerrådets ordförande.

Den internationella ekonomiska krisen kom att dominera 31:a sessionens generaldebatt. Flertalet talare tog sin utgångspunkt i det problem som var gemensamt, nämligen den långvariga ekonomiska krisen och framför allt dess återverkningar på sysselsättningen. Många talare gav uttryck för stor oro över krisen men samtidigt framhölls av flera att just i denna

situation är det nordiska samarbetet mera nödvändigt än någonsin. Andra frågor som fördes fram i generaldebatten gällde industri- och energisamarbete, Tele-X, de självstyrande områdenas representation i rådet, säkerhetspolitiska frågor – kärnvapenfri zon i Norden, Norden och u-länderna, formerna för det nordiska samarbetet, partipolitiken, den ekonomiska brottsligheten och nordiskt medborgarskap. En märkbar förskjutning i generaldebatten från frågor om utbildning och kultur till frågor rörande ekonomi och teknik har skett under senare år.

### *Ekonomi och sysselsättning*

Statsminister *Palme* noterade liksom många andra talare med glädje att de olika partiernas och ländernas företrädare lyckats skriva sig samman i ekonomiska utskottet i ett betänkande med krav till övriga länder i västvärlden om att sätta fart på ekonomin, bromsa inflationen och stimulera sysselsättningen. Statsministern hoppades att denna session i Oslo skulle gå till hävderna som det tillfälle då representanterna för de nordiska regeringarna och de nordiska parlamenten hade styrkan att forma den gemensamma strategi för ekonomisk återhämtning, som de med all kraft skall verka för i internationella sammanhang.

Rådets nyvalde president stortingsrepresentant *Jo Benkow* såg ekonomiska utskottets ställningstagande som ett löftesrikt exempel på vilja till samarbete om gemensamma mål. Statsministrarna *Schlüter* och *Willoch* underströk likaså betydelsen av den enighet som ekonomiska utskottet kommit fram till. Statsminister *Willoch* hoppades att det skulle visa sig möjligt för rådet att med utgångspunkt från utskottets förslag stärka underlaget för en bred och samordnad offensiv.

*Ulf Adelsohn* konstaterade att de nordiska länderna tidigare varit internationella modellländer, som andra kastat avundsjuka blickar på. Nu fanns det allvarliga ekonomiska problem även hos oss, något som lätt kunde gå ut över det internationella samarbetet. *Ulf Adelsohn* varnade för protektionistiska tendenser och underströk att de nordiska länderna hade ett stort intresse av att slå vakt om det fria handelsutbytet.

*Thorbjörn Fälldin* underströk att de nordiska länderna var för sig och gemensamt måste fortsätta sina försök att påverka de ekonomiskt tongivande i världen att lägga om sin politik i mera expansiv riktning. De möjligheter som fanns i Norden för att ge utvecklingen mera fart måste också tillvaratas, framför allt då insatser som kunde bidra till industriell förnyelse och vidmakthållen hög sysselsättning. Här hänvisade *Thorbjörn Fälldin* till det medlemsförslag som väckts av representanter för mittenpartierna i Norden och som var ett av tre som låg till grund för ekonomiska utskottets tidigare nämnda ställningstagande rörande ekonomisk utveckling och full sysselsättning. *Gunnar Nilsson*, ekonomiska utskottets ordförande, utgick i sitt inlägg också från den ekonomiska krisen i västvärlden. Antalet arbetslösa i Norden var i slutet av 1982 700 000 och beräknades

under första halvåret 1983 stiga till 800 000. Det var glädjande att alla nordiska partier ställde sig bakom en politik som syftade till full sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Utskottets ställningstagande var därför en utmaning och en förpliktelse för alla nordiska regeringar att leva upp till. Fanns den politiska viljan, borde en samordnad försiktig expansionspolitik kunna bli en väg ur krisen.

*Statsrådet Lundkvist*, den nordiska samarbetsministern, hade som utgångspunkt för sitt inlägg den ekonomiska stagnationen och de nordiska ländernas möjlighet att bryta denna. Medvetandet i de nordiska regeringarna om att gemensamt söka påverka den ekonomiska utvecklingen i en mer expansiv riktning blev allt starkare. Olika uppfattningar om medlen förelåg, men målet är detsamma, att få bukt med arbetslösheten.

*Statsrådet Skauge*, ministerrådets ordförande, redogjorde för arbetslöshetssiffrorna inom OECD-området, som under 1983 uppskattades bli 34 miljoner, varav 19 för Väst-Europa. Ministerrådet var enigt om behovet av att stärka samarbetet inom OECD och andra internationella organ för att påverka den ekonomiska politiken och utvecklingen i de större industriländerna. Statsrådet Feldt var inne på samma tankegångar och underströk betydelsen av ett förstärkt nordiskt engagemang och enat uppträdande i internationella sammanhang. Statsrådet framhöll, att den nya svenska regeringen eftersträvar ett utbyggt samarbete i Norden på det ekonomiska området. Den internationella aspekten på den ekonomiska politiken upptog en väsentlig del av *statsminister Sorsas* inlägg. En förskjutning i framtiden av en del av det nordiska samarbetet till internationella fora skulle komma att tvingas fram.

*Statsrådet Hellström* utgick också i sitt inlägg från den världsomfattande ekonomiska krisen och noterade att den paradoxala situationen rådde att samtidigt som krisen gjort internationellt samarbete allt mer oundgängligt riskerade den också att allvarligt försämra förutsättningarna för att göra ett sådant samarbete effektivt. *Grethe Lundblad* uppehöll sig vid den stigande arbetslösheten i Norden, f. n. cirka 700 000, och påpekade att nästan hälften av alla som vill ha arbete men inte får är kvinnor. Glöm dem inte, var *Grethe Lundblads* uppmaning.

*Statsminister Willoch* berörde i generaldebatten även den svenska devalveringen, som ansågs ha utgjort ett hårt slag för Norge och dess industri. *Statsrådet Feldt* bemötte inlägget och framhöll att devalveringen som sådan inte var någon nyhet – sedan 1976 hade ett 20-tal devalveringar ägt rum i de nordiska länderna – men att storleken, 16%, väckt förstäelig uppmärksamhet.

#### *Industri- och energisamarbete*

*Statsrådet Lundkvist* pekade på "Norden som hemmamarknad" och "Tekniken och framtiden" som områden för samarbete inom Norden rörande ekonomi och industripolitik. Nya former för diskussioner och

samverkan mellan staten, näringslivet och de fackliga organisationerna borde förutsättningslöst prövas. Statsrådet underströk betydelsen av samverkan på det nordiska planet rörande ny teknologi i industriell användning och av branschpolitiska åtgärder. *Paul Jansson* uppehöll sig vid arbetslösheten inom bostads- och byggnadssektorn och efterlyste mer offensiva branschpolitiska åtgärder av ministerrådet i dess industripolitiska samarbete. *Statsminister Palme* ansåg att det industriella samarbetet nu utvecklades på ett rätt tillfredsställande sätt och pekade på satsningar på Nordiska industrifonden, Nordiska investeringsbanken och branschsamarbetet inom ett sådant framtidsområde som datateknologin. Nordisk samverkan ansågs av *Thorbjörn Fälldin* nödvändig för att föra den industriella utvecklingen framåt i våra länder. "Norden som hemmamarknad" var ett begrepp som fått betydligt större konkretion under de senaste ekonomiskt svåra åren. Energipolitikens betydelse i kampen mot den ekonomiska krisen och för den industriella utvecklingen togs upp av *statsrådet Dahl*. Eftersom Norden hade de energipolitiska problemen gemensamma, borde det vara ett gemensamt intresse att se och planera det framtida energisystemet utifrån ländernas samlade behov och förutsättningar. Mot bakgrund av de stora investeringar som gjordes både i Norden och i övriga Europa ansåg statsrådet att framsynta nordiska tillverkare av energiutrustning borde ha stora möjligheter att vidga sin marknad, något som skulle kunna leda till ytterligare produktutveckling.

En medlem av socialistisk folkeparti i Danmark framförde till Sveriges regering starkt kritiska synpunkter på transporterna genom Öresund av kärnkraftsavfall med fartyget *Sigyn*. *Statsrådet Dahl* bemötte kritiken.

#### *Nordiskt TV-samarbete – Tele-X*

Många talare, däribland *statsminister Willoch* och *utrikesminister Stenbäck*, tog upp frågan om Tele-X och möjligheterna att realisera denna form av mediasamarbete. *Statsminister Palme* hoppades att det löftesrika samarbetet kring Tele-X inte skulle sluta i en stor besvikelse utan bli ett viktigt steg i nordiskt industriellt samarbete. Från finländsk sida hade uttalats viss osäkerhet om var den nuvarande svenska regeringen stod i denna fråga. *Statsminister Willoch* beklagade att Norge inte kunde gå in i projektet med så stor andel som tidigare angivits (25 %). *Thorbjörn Fälldin* och *Ola Ullsten* underströk också betydelsen av Tele-X och framhöll att ett misslyckande av detta projekt skulle innebära ett allvarligt avbräck för det vidare industriella samarbetet.

#### *Självstyrande områdenas representation i rådet*

Redan i generaldebatten framförde många talare sin tillfredsställelse över att Färöarna, Grönland och Åland nu skulle inlemmas i det nordiska samarbetet genom det förslag som under sessionen skulle föreläggas rådet. Från både finländsk och dansk sida uttalades dock missnöje med att

regeringarna inte påskyndat arbetet med de förslag till ändringar som den ökade representationen i rådet förutsatte så att undertecknande av ett reviderat Helsingforsavtal kunnat ske vid Oslosessionen.

#### *Säkerhetspolitiska frågor – kärnvapenfri zon i Norden*

De säkerhetspolitiska inslagen i generaldebatten var vid denna session få. Presidiemedlemmen *Elsi Hetemäki-Olander* ansåg att det inte fanns skäl för att frånga principen om att säkerhetspolitiska frågor inte skulle behandlas i rådet. Hon ansåg dock att det inte fanns något som talade emot att sådana frågor kunde diskuteras mellan nordiska politiker i andra sammanhang, t. ex. vid seminarier i Nordenföreningarnas regi. Statsminister *Palme* uppehöll sig vid freds rörelsen. Människorna i Europa och Amerika lever inte längre i tystnad i skuggan av kärnvapenhotet utan möter i stället katastrofhotet med krav på fred och nedrustning. Statsministern förmådde att vi under 1983 skulle få bevittna ett genombrott inte bara för freds rörelsen utan också för överenskommelser om rustningsbegränsningar. *Ola Ullsten* framhöll att kravet på en kärnvapenfri zon måste ses i ett europeiskt sammanhang och som en del av de allmänna nedrustningssträvandena. Det kunde drivas av de nordiska länderna men inte förverkligas av dem. Kravet riktades mot de länder som har kärnvapen. För *Lars Werner* föreföll det mest naturligt att stoppa stormakternas militära upptrappning och åstadkomma militär avspänning genom att inrätta en kärnvapenfri zon i Norden. Werner förde fram tanken på dels en ministerkommision och dels ett parlamentariskt organ för diskussion av zonfrågan.

En helt ny tanke framfördes av den isländske presidiemedlemmen *Halldór Ásgrímsson*, som ansåg, mot bakgrund av den ökade betydelse som utrikesfrågorna fått, att de nordiska parlamentens utrikesutskott skulle beredas tillfälle att mötas i samband med utrikesministermötena.

#### *Norden och u-länderna*

Statsministern uppehöll sig också i sitt inlägg vid u-ländernas svåra ekonomiska situation och ansvaret för de nordiska länderna, som borde samordna sina insatser också när det gällde tredje världen. Statsministern stödde statsminister Sorsas förslag till samordning av biståndet genom ett nordiskt avtal, en nordisk "Lomé-konvention". Även *Grethe Lundblad* liksom *Thorbjörn Fälldin* efterlyste någon form av Marshallplan för Afrikas utveckling, där alla i-länder borde bidra. *Grethe Lundblad* ställde frågan om de nordiska länderna ville ta initiativ till ett samordnat utspel om en utvecklingsplan för Afrika.

Även om många av de satsningar som gjordes gemensamt av de nordiska länderna gentemot u-länderna var mycket värdefulla enligt *Ingrid Sundberg* fanns det dock skäl till kritik beträffande satsningarna i Maputo i Mocambique, som angås som ett stort misslyckande. Avtalet borde inte

förlängas. Det ansågs nödvändigt att rådet i samband med nya satsningar omprövade och utvärderade resultaten av de samnordiska biståndsprojekten i u-länderna.

*Karin Söder* tog också i sitt inlägg upp frågan om vårt ansvar gentemot u-länderna och underströk betydelsen av att ungdomen fick rätt känsla för att utveckla och förvalta vår värld, ge den framtidstro. *Karin Söder* erinrade om tidigare diskussioner på nordiskt plan kring forskning rörande framtidsfrågor och efterlyste studier utifrån ett samnordiskt perspektiv om alternativa utvecklingsmöjligheter av framtidssamhället.

#### *Formerna för det nordiska samarbetet*

Sedan den förra sessionen har en försöksordning med ny budgetprocedur införts som bl. a. innebär en förenkling och effektivisering av budgetbehandlingen, att parlamentarikerna kommer tidigare in i budgetprocessen och att budgetförslagen föreläggs plenarförsamlingen. Flera talare uppehöll sig vid denna nya samarbetsform. *Statsrådet Lundkvist* upprepade tidigare uttalande om att vi inte var så fattiga att vi inte hade råd att vara ekonomiska. Statsrådets förhoppning var att den nya budgetproceduren skulle stärka den förankring av samarbetet i de parlamentariska församlingarna som var en nödvändig förutsättning för att nå de resultat, som man sade sig eftersträva.

Flera talare, däribland *statsministrarna Schlüter* och *Willoch*, kommenterade den s. k. 5-mannautredningen som tillsatts för att utreda samarbetsformen mellan rådet och ministerrådet. Till utredningen knöts stora förhoppningar. Från Sverige ingår som medlem *Karin Söder*. *Sture Palm*, som ägnade sitt inlägg i generaldebatten åt den nordiska informationsverksamheten och dess bristande samordning, uttalade förhoppning om att 5-mannautredningen skulle uppmärksamma den framtida organisationen av rådets informationsverksamhet i vidaste mening. Förslag om rationellare arbetsmetoder efterlystes.

#### *Partipolitisering*

Frågan om ökad partipolitisering i rådet berördes av en del talare, bl. a. av *Ulf Adelsohn*, vars bestämda uppfattning var att om övertygelse och ideologi kunde sättas framför nationstillhörighet vid omröstningar i rådet så vore detta bästa bevis för hur mycket gemensamt det fanns i länderna. Det var – paradoxalt nog – troligt att större oenighet kunde innebära ett stort steg framåt för det nordiska samarbetet. *Ulf Adelsohn* avslutade sitt anförande med att vi behövde de nordiska visionerna, men än viktigare var viljan, kraften, intresset, engagemanget för vår gemensamma sak.

#### *Ekonomisk brottslighet*

*Lennart Andersson* uppehöll sig vid frågan om den ekonomiska brottsligheten och såg den bl. a. som ett allvarligt hinder för strävan mot ökat

företagssamarbete i Norden och därmed även vidareutvecklat industripolitiskt samarbete. Med tillfredsställelse noterades att statsministrarna tagit initiativ till en nordisk utredning angående samarbete mot ekonomisk kriminalitet.

### *Nordiskt medborgarskap*

Social- och miljöutskottet hade under året dragit upp riktlinjer för en strategi som syftade till att förenkla tillvaron för alla dem som flyttar eller på annat sätt rör sig inom Norden. Riktlinjerna hade samlats under begreppet nordiskt medborgarskap. *Statsrådet Lundkvist* ansåg att programmet "Nordiskt medborgarskap" borde stå centralt i dialogen mellan rådet och ministerrådet mot bakgrund av riskerna för en alltför ensidig inriktning av samarbetet på det tekniska och ekonomiska området. *Grethe Lundblad* hävdade att det för den nya generationen nordbor behövde skapas ett nordiskt medvetande, en känsla av stolthet att bo i Norden, en nordisk livsstil, som alternativ till det mera kontinentala inflytandet som möter dagens ungdom. Diskussionen om ett nordiskt medborgarskap borde vidgas än mer mot framtiden. Som en nordisk medborgerlig rättighet, en del i det nordiska medborgarskapet, kan frågan om nordisk rösträtt betraktas, en fråga som i generaldebatten fördes fram av *statsminister Sorsa*, som ansåg att möjligheterna till en nordisk rösträtt också i parlamentsvalen nu borde undersökas.

## C.2 SAKFRÅGOR

Saklistan för trettioförsta sessionen (enligt terminologin i rådet benämns ärendena saker), upptog 31 medlemsförslag (A-saker), 6 regerings- och ministerrådsförslag (B-saker), 13 berättelser från nordiska samsamarbetsorgan (C-saker) och 63 meddelanden från ministerrådet och regeringarna (D-saker).

I A-sak återförvisades till utskott för fortsatt behandling. I rådet var dessutom anhängiga 7 A-saker vilkas behandling i utskotten fortsätter. Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 39 frågor (E-saker).

Enligt 22 § i arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session. Efter generaldebattens slut lades rapporten till handlingarna.

Mot bakgrund av den betydelse som budgetkommitténs uppgifter tillmäts framläggs dess verksamhetsberättelse som särskilt dokument i rådet.

Ministerrådets förslag till budget för 1984 framlades för första gången vid sessionen som tillägg till ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet.

34 rekommendationer och 6 yttranden till de nordiska regeringarna respektive Nordiska ministerrådet antogs. Texten till dessa har fogats till

berättelsen som *bilaga*. Då i det följande inte annat angivits, har samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för respektive rekommendation eller yttrande.

I avsnitt D lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna, innefattande bl. a. stenografiska referat av överläggningarna.

### C.3 ORGANISATION M. M.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regeringsrepresentanter*: Statsminister Palme, statsråden Rainer, Bodström, Hellström, Sigurdson, Boström, Feldt, Holmberg, Hjelm-Wallén, Göransson, Lundkvist, Leijon, Gradin, Gustafsson, Peterson, Dahl och Carlsson och följande *valda medlemmar*: Gunnar Nilsson i Stockholm, Ulf Adelsohn, Sture Palm, Karin Söder, Paul Jansson, Ingrid Sundberg, Grethe Lundblad, Lennart Andersson, Per Petersson, Rune Gustavsson, Georg Andersson som ersättare för Arne Gadd, Karl-Erik Häll, Arne Andersson i Ljung som ersättare för Hans Nyhage, Ola Ullsten, Bengt Wiklund, Lars Werner, Gunnel Jonäng och Tyra Johansson.

Dessutom var följande *suppleanter* närvarande under sessionen: Karin Flodström, Thorbjörn Fälldin, Lahja Exner, Sten Svensson, Per Olof Håkansson, Elver Jonsson och Eva Hjelmström.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, kanslichef Christer Jacobson, och övrig kanslipersonal.

Till rådets president valdes vid sessionen stortingsrepresentant Jo Benkow, Norge, samt till vice presidenter folketingsmedlem Anker Jørgensen, Danmark, riksdagsledamot Elsi Hetemäki-Olander, Finland, altingsmand Halldór Ásgrímsson, Island och riksdagsledamot Ulf Adelsohn, Sverige.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott: juridiska utskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 17 medlemmar, social- och miljöutskottet och trafikutskottet med vardera 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 22 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

*Juridiska utskottet*: Lennart Andersson, Hans Nyhage och Lars Werner

*Kulturutskottet*: Arne Gadd, Gunnel Jonäng, Sture Palm och Ingrid Sundberg (utskottets vice ordförande)

*Social och miljöutskottet*: Rune Gustavsson, Tyra Johansson och Grethe Lundblad

*Trafikutskottet*: Karl-Erik Häll, Per Petersson och Bengt Wiklund

*Ekonomiska utskottet*: Ulf Adelsohn, Paul Jansson, Gunnar Nilsson (utskottets ordförande), Karin Söder och Ola Ullsten.

Val företogs till rådets *budgetkommitté*. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs Gunnar Nilsson och Hans Nyhage (kommitténs vice ordförande).

Val företogs till rådets *informationskommitté*. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs Rune Gustavsson (kommitténs vice ordförande) och Sture Palm.

Vidare företogs val av medlemmar till *investeringsbankens kontrollkommitté* för perioden 1 maj 1983 till 30 april 1985. Till svensk medlem i kommittén utsågs Paul Jansson.

Val företogs av medlemmar och suppleanter till ett särskilt utskott med uppgift att granska *Nordiska kulturfondens förvaltning*. Till svensk medlem i utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, utsågs Gunnel Jonäng med Arne Gadd som suppleant.

## D. PRESIDETS, UTSKOTTENS OCH KOMMITTÉERNAS VERKSAMHET

### D.1 PRESIDET

#### *Medlemmar*

Medlemmar i presidiet har varit från Danmark folketingsmedlem Ib Stetter, den 8 oktober 1982 ersatt av fhv. statsminister Anker Jørgensen, från Finland riksdagsledamot Elsi Hetemäki-Olander, från Island altingsmand Halldór Ásgrímson, från Norge stortingsrepresentant Guttorm Hanssen, vid 31:a sessionen ersatt av stortingsrepresentant Jo Benkow, och från Sverige Svante Lundkvist, ersatt den 20 oktober 1982 av Ulf Adelsohn. Finland innehade presidentposten fram till 31:a sessionen, då Norge övertog denna. Suppleanter för de svenska presidiemedlemmarna har varit Allan Hernelius respektive Gunnar Nilsson.

#### *Möten*

Presidiet har hållit möten den 22 april 1982 i Köpenhamn, den 2 juni i Stockholm, den 22 juni i Oslo, den 23 augusti i Köpenhamn, den 10 november i Åbo, den 14 november i Mariehamn, den 30 november i Oslo, den 19 januari 1983 i Stockholm och den 20 och 24 februri i Oslo. Överläggningar med Nordiska ministerrådet/samarbetsministrarna ägde rum den 23 april i Köpenhamn och den 10 november i Åbo och med ordförandena för rådets utskott och kommittéer den 22 april i Köpenhamn. Den 30 november hölls ett möte i Oslo mellan presidiet och de nordiska ländernas statsministrar.

#### *Verksamhet*

Verksamheten inom rådets presidium har i hög grad inriktats på att effektivisera det nordiska samarbetet och att öka det parlamentariska inflytandet på behandlingen av de nordiska budgetarna.

Presidiet har vid möten med samarbetsministrarna och med ordförande-

na för rådets utskott och kommittéer diskuterat effektiviseringen av samarbetet genom en bättre uppföljning av rådets rekommendationer på nationellt plan. Uppföljningen ansågs vara en uppgift både för regeringarna och rådets nationella sekretariat. Rådets medlemmar borde spela en mer aktiv roll i sina parlament och där bevaka de nordiska frågorna.

Mot bakgrund av de kritiska synpunkter som vid 30:e sessionen framfördes mot den nordiska samarbetsapparaten och önskemålen om effektivare samarbetsformer beslöts vid det gemensamma mötet mellan statsministrarna och presidiet den 30 november 1982 att en kommitté skulle tillsättas för att genomgå samarbetsformerna mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Kommittén, som går under arbetsnamnet 5-man-nakommittén, består av 5 medlemmar, en från varje land. Svensk representant i kommittén är Karin Söder. Kommittén skall avge rapport i december 1983.

Presidiet och samarbetsministrarna har också enats om att införa en ny budgetprocedur, som startade hösten 1982 och följdes av en budgetdebatt vid sessionen. Härigenom har bl. a. möjligheterna för parlamentariska prioriteringar av de nordiska insatserna ökat. Presidiet har också ansett att en budgetdebatt vid sessionen kunde öka intresset för det nordiska samarbetet.

En livlig generaldebatt kring aktuella väsentliga frågor skulle också kunna innebära nya impulser och ökad effektivitet för samarbetet. Som ett led i denna strävan beslöt presidiet och samarbetsministrarna att generaldebatten vid 31:a sessionen skulle inledas med en redogörelse av ministerrådets ordförande om de huvuduppgifter som ministerrådet stod inför. Ett sådant programtal skulle utgöra underlag för den fortsatta debatten.

Presidiet har som ett led i den ökade partipoliseringen i rådet arrangerat koordinerade utskotts- och kommittémöten i november i Mariehamn. Denna mötessekvens har tillsammans med utskottets januarimöten möjliggjort två tillfällen mellan sessionerna för partiöverläggningar. Presidiet har ansett att en ökad kontakt mellan partierna medverkar till att vitalisera rådsarbetet.

Överläggningarna mellan presidiet och statsministrarna och samarbetsministrarna har naturligtvis präglats av den svåra internationella ekonomiska situationen med konsekvenser för de nordiska länderna i form av bl. a. minskad efterfrågan på nordiska produkter, hög räntenivå och rekordhög arbetslöshet. Presidiet har härvid framhållit möjligheterna till och betydelsen av ett intensifierat nordiskt ekonomiskt och industriellt samarbete samt av ett förstärkt samarbete vid agerande i internationella fora. Presidiet har vid dessa överläggningar också hänvisat till den oro som visats från vissa håll inom rådet för att det nordiska samarbetet under senare år i alltför hög grad inriktats på ekonomiskt-industriella frågor inom teman som "Norden som hemmamarknad" och "Tekniken och framtiden" till förfång för de s. k. mjuka värdena. Temat "Nordiskt medborgar-

skap'' har därför förts fram. Detta avses rymma stora och små frågor inom kultur- och kommunikationsområdet och på social- och miljövärdhetsområdet.

Presidiet har tillsammans med representanter för de nordiska ländernas regeringar utgjort den kommitté, den s.k. Petrikommittén, som utrett frågan om Färöarnas, Grönlands och Ålands representation i rådet. Kommittén avgav sin rapport i september 1982 och föreslog bl. a. att medlemsantalet i rådet skulle ökas från 78 till 87.

Vid 30:e sessionen företogs valen till rådets 24 förtroendeposter för första gången i rådets historia på grundval av rådets partipolitiska sammansättning. Presidiet fungerade som valkommitté. Denna ordning tillämpades även vid den 31:a sessionen.

Rådets årliga konferens ägde rum den 10–12 maj 1982 i Helsingör och behandlade familjerätten i Norden. I konferensen deltog omkring 70 personer från samtliga nordiska länder.

## D.2 UTSKOTTEN

### D.2.1 Juridiska utskottet

Utskottets arbete har företrädesvis inriktats på behandling av frågan om Färöarnas, Grönlands och Ålands representation i rådet, vilken resulterat i förslag om bl. a. en ökning av antalet valda ledamöter i rådet från 78 till 87.

Därutöver har det nordiska lagstiftningsprogrammet liksom tidigare åt utgjort en av utskottets viktigare frågor.

#### *Medlemmar*

Svenska medlemmar i juridiska utskottet har varit Lennart Andersson (s), Håkan Winberg (m) fram till den 19 oktober 1982, Britt Mogård (m) från den 19 oktober fram till den 31 januari 1983, därefter Hans Nyhage (m) samt Lars Werner (vpk).

#### *Möten*

Utskottet har hållit möten under 1982 den 29 juni–3 juli på syd-Grönland, den 16 november i Mariehamn samt under 1983 den 17–18 januari i Stockholm och den 20–21 februari i anslutning till och under sessionen i Oslo.

Under Grönlandsmötet sammanträffade utskottet med representanter för Grönland såväl på centralt som lokalt plan och fick orientering om utvecklingen på Grönland, om det grönländska ''hjemmestyret'' och om ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan ''hjemmestyrets'' och riksmyndigheterna förvaltning. Utskottet diskuterade också de i utskottet aktuella

regerings- och medlemsförslagen om Färöarnas, Grönlands och Ålands representation i Nordiska rådet.

Vid Mariehamnsmötet hölls de årligen återkommande gemensamma överläggningarna mellan utskottet och de nordiska ländernas justitieministrar. Härvid diskuterades frågor rörande samarbetet på familjerättens område, permanent nordisk samarbetsform på detta område, samarbete om produktansvarsregler, lagstiftning om datateknologi, narkotikalagstiftning och upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna.

#### *Behandlade saker*

##### *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Juridiska utskottet instämde inledningsvis i sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1) i ministerrådets uttalande om att även samarbetet på det juridiska området var en del av den offentliga sektorn där i ökad grad behov förelåg av klara prioriteringar utifrån praktiska hänsyn. Utskottet var också enigt med ministerrådet om att bättre effekt av de enskilda ländernas insatser kunde nås genom gemensam användning av tillgängliga resurser t. ex. genom gemensamma nordiska utredningar och praktisk samordning och arbetsfördelning. Utskottet, som i ministerrådets berättelse saknade upplysning om planer för framtiden, framhöll att plats borde finnas för visioner även i tider där konsolidering snarare än expansion är ett av kodorden.

Stor betydelse tillmätte utskottet de gemensamma mötena med justitieministrarna som tillfälle för meningsutbyte för vidareutveckling av det nordiska samarbetet på det juridiska området.

Såvitt gällde det nordiska lagstiftningsprogrammet konstaterade utskottet att samarbetet intensifierats under senare år och att resultaten härav inte uteblivit. Utskottet upprepade sin tidigare anmodan om att samarbetet på ministersidan skulle fortsätta och vidareutvecklas efter de banor som nu lagts fast. Utskottet uppehöll sig vid olika delavsnitt inom lagstiftningsprogrammet och berörde särskilt äktenskapslagstiftningen, samlevnaden mellan ogifta och vårdnad av barn. Samtliga dessa tre frågor behandlades vid rådets konferens 1982 med temat "Familjerätt i Norden". Det ansågs särskilt viktigt att den nordiska rättslikheten om möjligt förstärktes. Utskottet hade fört frågan om en eventuell lösning av ogifta sammanboendes ekonomiska problem in i debatten i rådet, därför att erfarenheten hade visat att svåra ekonomiska problem hade uppstått för många nordiska medborgare med denna samlevnadsform. Frågan om vårdnad av barn följde i stort parallell utveckling i de nordiska länderna, vilket utskottet fann tillfredsställande.

Utskottet uppmanade ministerrådet att ta upp frågan om ett nordiskt samarbete om likartade regler om internationell adoptionsförmedling och adoptionshjälp.

Avtalsrätt, köprätt och konsumentskydd tillhörde de mest centrala de-

larna av det nordiska lagstiftningssamarbetet och omfattade enligt utskottets mening viktiga element från det juridiska området i ministerrådets projekt "Norden som hemmamarknad". Utskottet åberopade tidigare betänkanden över ministerrådets berättelse, där utskottet utförligt kommenterat och värderat arbetet på förmögenhetsrättens område. Utskottet förklarade sig fortsättningsvis instämma i den prioritering av arbetsinsatser och resurser som ministerrådet gjort beträffande lagstiftningssamarbetet på detta område.

Behandlingen av frågan om likartad nordisk lagstiftning om produktansvar hade inte nått särskilt långt, sedan utskottet tog upp frågan 1981. Behandlingen hade enligt ministerrådet varit beroende av arbetet inom EG. Utskottet förväntade nu att ministerrådet före rådets 32:a session startade ett samarbete, eventuellt begränsat till frågan om ansvar för personskada.

Såvitt gällde personskydd och automatisk databehandling upprepade utskottet här sin hemställan om en utbyggnad och förstärkning av samarbetet om sådan lagstiftning som syftade till att bevara och ytterligare trygga den personliga integriteten mot de faror som den moderna datateknologin kunde innebära. Frågan om datakriminalitet hade diskuterats med justitieministrarna och utskottet hemställde nu att justitieministrarna tog upp frågan på gemensam nordisk basis.

Utskottet, som även diskuterat narkotikakriminalitet med justitieministrarna vid mötet i november, gav sitt starka stöd till justitieministrarnas initiativ att bekämpa narkotikakriminalitet och stödde en fortsatt utbyggnad av samarbetet.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 2) med 60 röster.

#### *Självständig representation i Nordiska rådet för de självstyrande områdena och för samerna*

Med anledning av ett medlemsförslag, väckt av en färöisk rådsmedlem, och ett danskt regeringsförslag om självständig *färöisk och grönländsk representation i rådet* hade en kommitté tillsatts av rådet och de nordiska ländernas regering för att utreda denna representationsfråga (den s. k. Petrikommittén).

Petrikommitténs förslag innebar, att Färöarna, Grönland och Åland på grund av sin relativt vittgående självstyrelsekompetens borde ges en särskild ställning inom ramen för det nordiska samarbetet. Rådets medlemsantal föreslogs utökas från nuvarande 78 till 87 medlemmar. Grönland skulle få två medlemmar, Åland, som f. n. hade en medlem, ytterligare en och Färöarna oförändrat två medlemmar. Färöarnas och Grönlands medlemmar skulle ingå i den danska delegationen och Ålands i den finländska. För balansens skulle föreslog utredningen att även övriga delegationer utökades, vilket innebar att Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges delegationer fick 20 medlemmar och Islands 7.

Utskottet följde Peterikommitténs förslag med undantag för att de självstyrande områdenas representationer gavs form av delegationer inom moderlandets delegationer, vilket var i enlighet med den danska reservationen i Petrikommittén. Utskottets tidigare i olika sammanhang framförda huvudsynpunkter vidhölls således, nämligen att samarbetet inom Nordiska rådet borde ske mellan suveräna staters folkförsamlingar och regeringar.

Utskottet aktualiserade i detta sammanhang en fråga angående Helsingforsavtalet som behandlades vid 30:e sessionen. Det gällde artikel 8 angående undervisningen i skolorna vilken borde kompletteras med undervisning även om de självstyrande områdena.

På utskottets förslag antogs med anledning av medlems- och regeringsförslagen fyra rekommendationer. I rekommendation nr 5 rekommenderades de nordiska ländernas regeringar att ändra Helsingforsavtalets artiklar 44, 47, 49, 55, 60, 61 och 63 i enlighet med Petrikommitténs förslag och att ändra artikel 48 i stort sett i överensstämmelse med den i Petrikommittén avgivna danska reservationen, vilket innebar att Färöarna, Grönland och Ålands representationer i rådet utgör delegationer inom ländernas delegationer (angående den exakta ordalydelsen se Bil. 1). Rekommendationen antogs med 65 röster mot 1.

I rekommendation nr 6 rekommenderades ministerrådet att samtidigt med att de ovan föreslagna ändringarna av Helsingforsavtalet trädde i kraft ändra arbetsordningen för ministerrådet på så sätt att de självstyrande områdena tillförsäkrades möjlighet att delta i arbetet i ministerrådet och dess organ i överensstämmelse med Helsingforsavtalets bestämmelser. Rekommendationen antogs med 66 röster mot 1.

I rekommendation nr 7 rekommenderades regeringarna att snarast genomgå andra nordiska samarbetsavtal än Helsingforsavtalet och framlägga de eventuella förslag till ändringar som var nödvändiga för att tillförsäkra de självstyrande områdena möjligheter att delta i detta samarbete på ministernivå på samma villkor som föreslagits ovan beträffande samarbetet inom Helsingforsavtalets ramar. Rekommendationen antogs med 66 röster mot 1.

I rekommendation nr 8 rekommenderades regeringarna att företa ändringar av Helsingforsavtalets artikel 8 angående undervisning i skolorna om de självstyrande områdena (angående den exakta ordalydelsen se Bil. 9). Rekommendationen antogs med 69 röster.

En färöisk rådsmedlem hade i ett medlemsförslag hemställt att det skulle företas sådana ändringar i rådets avtal att *samerna fick egen självständig representation i rådet*.

Utskottet vidhöll sin tidigare i olika sammanhang framförda uppfattning att rådet var ett samarbetsorgan mellan suveräna staters folkförsamlingar och regeringar och att det skulle försvaga rådets ställning och minska dess inflytande, om olika folkgrupper utan någon författningsmässig särställning kunde uppnå egen representation i rådet. Utskottet underströk de

möjligheter som samerna redan har för sina kontakter med rådet och ansåg att dessa kontaktmöjligheter borde vidareutvecklas.

Rådet följde utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Mot förslaget röstade tre medlemmar. Sex medlemmar avstod från att rösta däribland Eva Hjelmström.

#### *Ändringar av Helsingforsavtalet och rådets arbetsordning*

I ett medlemsförslag hade bl. a. Lennart Andersson, Eva Hjelmström och Hans Nyhage hemställt om *ändringar i Helsingforsavtalets artikel 58 stycket 2* angående finansieringen av rådets gemensamma utgifter. Hittills hade gällt att dessa utgifter fördelats mellan delegationerna på grundval av förhållandena mellan ländernas bruttonationalprodukter.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 9) till regeringarna att vidtaga ändringar i Helsingforsavtalet, artikel 58 stycket 2, enligt följande: "Plenarförsamlingen eller med anledning av plenarförsamlingens bemyndigande presidiet träffar för varje budgetår bestämmelser om på vilket sätt de gemensamma utgifterna skall fördelas mellan delegationerna. Presidiet kan för särskilda fall besluta om att ändra denna fördelning". Rekommendationen antogs med 52 röster mot 1.

Rådets presidium hade i ett medlemsförslag hemställt att rådet skulle fatta beslut om *ändringar i rådets arbetsordning* med anledning av de ändringar som föreslogs i Helsingforsavtalet på grund av de självstyrande områdenas ökade representation i rådet enligt ovan. Bl. a. föranledde ökningen av antalet valda medlemmar i rådet vissa ändringar.

Presidiet fann inte anledning att föreslå någon ändring av utskottens antal eller arbetsuppgifter utan föreslog en fördelning av dessa ytterligare medlemmar på kulturutskottet och ekonomiska utskottet.

Juridiska utskottet tillstyrkte de föreslagna ändringarna, som också var helt i linje med Petrikommitténs förslag. Utskottet förvånade sig över och beklagade att regeringarna inte för sin del hade påskyndat arbetet med revisionen av Helsingforsavtalet så att ett undertecknande av detta hade kunnat ske i anslutning till sessionen. Nu uppsköts de självstyrande områdenas deltagande på de nya villkoren ytterligare. Utskottet uppmanade regeringarna att snarast anta ändringarna i avtalet. Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

#### *Övrigt*

På en fråga om tidsplan för *samarbetet mellan samerättsutredningarna* i Finland, Norge och Sverige och om information till rådet av samarbetet svarade statsrådet Rainer att de av ministerrådet i september 1982 fastställda riktlinjerna inte avsåg tjäna som en gemensam nordisk tidsplan utan som hjälp och stöd i arbetet samt skulle medverka till att dubbelarbete undveks. Rådet skulle i årliga meddelanden hållas underrättad om samarbetet.

Bengt Wiklund ställde en fråga till Danmarks regering angående konsekvenserna för *den nordiska passkontrollöverenskommelsen* av pågående överväganden inom EG om en europeisk passunion. Av svaret framgick att Danmark under kommande förhandlingar i EG kommer att arbeta för ett resultat som är förenligt med *den nordiska passkontrollöverenskommelsen*.

En fråga av Lennart Andersson angående ministerrådets initiativ och riktlinjer för samarbetet om *åtgärder mot ekonomisk kriminalitet* besvarades med att en expertgrupp tillsatts i januari 1983 för att utreda på vilka områden behov av ett utvidgat samarbete förelåg och möjligheterna till ett samarbete mellan berörda myndigheter fanns. Expertgruppen skulle framlägga rapport till stats- och samarbetsministrarna i november/december 1983.

Lennart Andersson ställde också en fråga om varför ministerrådet inte formaliserat samarbetet på *arbetsrättens område* i kontakt med arbetsmarknadens parter i enlighet med rådets rekommendation på området. Av svaret som lämnades av statsrådet Leijon framgick att ett samarbete pågick och att detta skulle komma att utvecklas om än inte i formaliserade former ännu. Samarbetet borde kunna kombineras med ett kontinuerligt samråd på det nordiska planet med arbetsmarknadens parter.

#### D.2.2 Kulturutskottet

En stor del av utskottets arbete har ägnats åt att diskutera frågor av övergripande karaktär inom det nordiska kultursamarbetet. Bakgrunden har varit ett medlemsförslag om allmänskulturellt samarbete och ett ministerrådsförslag om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet.

Mediapolitiken i Norden har också varit föremål för stor uppmärksamhet i utskottet. Den snabba tekniska utvecklingen på området som resulterat i nya medier såsom t. ex. videogram, teletext och telefax ses om en utmaning inte bara för de enskilda länderna, utan också för det nordiska kultursamarbetet.

##### *Medlemmar*

Svenska medlemmar i kulturutskottet har varit Arne Gadd (s), Gunnel Jonäng (c), Sture Palm (s) och Ingrid Sundberg (m).

##### *Möten*

Utskottet har sedan den 30 sessionen hållit följande möten: den 24 maj 1982 i Mariehamn, den 26 augusti i Stockholm, den 18 oktober i Oslo, den 16 november i Mariehamn, den 14 december i Köpenhamn, den 20–21 januari 1983 i Stockholm, den 20 februari i Oslo samt den 21–25 februari under sessionen i Oslo.

Kulturutskottet har hållit två gemensamma överläggningar med ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) dels den 18 oktober 1982 i

Oslo och dels den 23 februari 1983 i Oslo. Vid överläggningarna i oktober diskuterades främst finansieringen av det nordiska kultursamarbetet. Utskottet redogjorde bl. a. för de principer som enligt dess mening borde vara vägledande för arbetet med kulturbudgeten för 1984. Vid februarimötet diskuterades mediapolitiska frågor såsom Tele-X, videogramutbyte och kabel-TV.

### *Behandlade saker*

#### *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* framförde utskottet inledningsvis synpunkter på de åtgärder som ministerrådet eller regeringarna vidtagit med anledning av föregående års yttrande. Utskottet framhöll på nytt att de ingångna överenskommelserna om gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare och om samarbete på utlandsundervisningens område snarast borde ratificeras av berörda länder. Utskottet såg fram emot att få ta del av ett konkret förslag från ministerrådet om utvecklingen av kulturförbindelserna mellan Grönland och det övriga Norden. Utskottet gav vidare fortsatt stöd till strävandena att åstadkomma ett ökat lärar- och elevutbyte mellan de nordiska länderna och noterade med tillfredsställelse att ministerrådet ökat anslaget till nordiskt ungdomssamarbete, en aktivitetsökning på cirka 10%.

Såvitt gällde själva ministerrådsberättelsen uppehöll sig utskottet vid frågan om utvecklingen av det nordiska samarbetet generellt. Samarbete borde utvecklas på områden där man genom samarbete kunde uppnå en rationellare användning, totalt sett, av tillgängliga resurser. Denna samlagsfilosofi hade särskild aktualitet i tider av ekonomisk åtstramning, men fick enligt utskottet inte utesluta nya initiativ. Utskottet tog också i detta sammanhang upp frågan om svårigheterna för rådet att få uppgifter om hur ratificering av överenskommelser mellan de nordiska länderna fortskred. Ett system för lämnande av sådana uppgifter till Nordiska rådet borde utvecklas. Frågan skulle kunna övervägas av den av statsministrarna och rådets presidium tillsatta femmannautredningen. Utskottet ansåg det också angeläget att trygga den förutsatta aktivitetsnivån inom det nordiska kultursamarbetet.

På utbildningsområdet framhöll utskottet att ett av de viktigaste syftena med det nordiska skolsamarbetet av i dag var att mellan de enskilda länderna förmedla information om skolförhållandena. Utskottet fann det viktigt att fasta ordningar för informationsförmedling mellan de nordiska länderna kom till stånd för att göra det lättare att tillämpa nordiska idéer i den nationella skolplaneringen. Särskilt viktigt var erfarenhetsutväxlingen inom ungdomsutbildningen. Samarbetet på skolpolitikens område borde stärkas med hänsyn till den stora ungdomsarbetslösheten. Utskottet var positivt till ansträngningarna att utveckla utbildnings- och läromedelssamarbetet på de s. k. smala områdena, t. ex. inom fiskeriutbildningen och

glasutbildningen. Utskottet beklagade att inga framsteg gjorts i fråga om ökat lärar- och elevutbyte och ansåg att myndigheter och organisationer på riks- och lokalplanet borde uppmuntras att stödja detta utbyte mellan de nordiska länderna. Med tillfredsställelse noterades strävandena att i radio och TV öka informationen om de nordiska länderna, deras språk, kultur och samhällsförhållanden.

På forskningsområdet fann utskottet, liksom ministerrådet, att det var skäl att utreda vilka utbildningsbehov inom olika forskningsdiscipliner och -områden som skulle tillgodoses genom nordiskt samarbete. Utskottet noterade intresset att anordna forskarkurser inom vissa tekniska områden samt inom sektorerna odontologi, miljö och energi. Det var naturligt att dessa frågor blev föremål för utredning av det nordiska forskningspolitiska rådet.

Beträffande den allmänkulturella verksamheten uppehöll sig utskottet vid frågor rörande kultur och massmedier. I likhet med ministerrådet ansåg utskottet det önskvärt att arbetsområdet i ökad utsträckning också omfattade video och kabel-TV med hänsyn till den snabba utvecklingen på dessa områden. Utskottet konstaterade att ministerrådet tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att bistå kulturavtalets organ på mediaområdet. Behovet av ett samlat arbetsprogram för samarbetet om elektroniska massmedier var stort och ett sådant borde, enligt utskottets mening, åstadkommas i brådskande ordning. Utskottet berörde också den nordiska kulturmanifestationen "Scandinavia Today" i USA och noterade att projektet hade betydelse långt utöver kulturområdet, vilket givetvis var ägnat att göra ett samarbete av denna typ ännu intressantare. Utskottet framhöll avslutningsvis att det nordiska folkbildningssamarbetet borde stärkas ytterligare.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 3) med 42 röster mot 2.

#### *Utbildningssamarbete*

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén svarade på en fråga om *stödordningar för nordiskt lärar- och elevutbyte*. Av svaret framgick att ministerrådet hade en positiv inställning till utvecklingen av lärar- och elevutbyte, men att en stödordning inte kunde tillstyrkas av ekonomiska skäl. Syftet kunde emellertid delvis nås genom bl. a. att medel beviljats av ministerrådet till en sommarkurs för ca 120 modersmålslärare och av Nordiska kulturfonden till de nordiska lägerskoleföreningarna. Dessutom hade ministerrådet kontaktat Föreningarna Norden i detta ärende eftersom en väl fungerande utbytesverksamhet krävde en god och allsidig information.

Sture Palm ställde en fråga till ministerrådet om *utgivning av temahäften i Nordens historia*. I svaret framfördes att ministerrådet, mot bakgrund av erfarenheterna av försäljningen av de tidigare utgivna temahäftena, inte ansåg det realistiskt att en fortsatt utgivning av häften skulle kunna finansieras genom försäljning på normala villkor. Ministerrådet trodde inte heller att det var möjligt att realisera tanken på utgivningen av en nordisk histo-

riebok, eftersom temahäftena inte hade kunnat avsättas på marknaden. Ministerrådet skulle emellertid ytterligare överväga möjligheten att fortsätta utgivningen av temahäften.

Rådet beslöt på utskottets förslag att anse rekommendation nr 2/1978 angående *samnordisk utbildning av lärare för dövblinda* slutbehandlad. Utskottet noterade att den försöksverksamhet som bedrivits 1981–83 varit framgångsrik och att den skulle fortsätta under 1984 så att en fastare ordning för den fortsatta verksamheten skulle kunna organiseras.

#### *Forskningssamarbete*

Bertil Jonasson, Gunnel Jonäng och Ingrid Sundberg m. fl. hade väckt ett medlemsförslag om *samarbete inom den arktiska forskningen*. Kulturutskottet ansåg att den arktiska forskningen var ett sådant forskningsområde som krävde dyrbar vetenskaplig eller annan utrustning och därför var särskilt lämpat för nordiskt forskningssamarbete. Utskottet hade vid behandlingen av medlemsförslaget övertygats om att frågan om eventuella gemensamma nordiska insatser inom den arktiska forskningen var värda att undersökas. Härvid borde inte bortses från behovet och möjligheterna till ett bredare internationellt samarbete. Frågan borde närmare bedömas av det nordiska forskningspolitiska rådet som hade inlett sin verksamhet i början av 1983.

På förslag av utskottet beslöt rådet anta en rekommendation (nr 15) till ministerrådet att undersöka förutsättningarna för gemensamma insatser inom den arktiska forskningen. Rekommendationen antogs med 44 röster.

Mot bakgrund av att samtliga länder utom Danmark hade anslagit ökade medel för att uppfylla de syften som förutsattes vid inrättandet av *Nordiska språksekretariatet* ställde Gunnel Jonäng en fråga till Danmarks regering. Av svaret på frågan framgick att Dansk sprognavn erhållit ökade medel 1983 för att kunna stärka sin nordiska verksamhet.

#### *Allmänkulturellt samarbete*

Georg Andersson, Karl-Erik Häll, Sture Palm och Olof Palme m. fl. hade väckt ett medlemsförslag om *det allmänkulturella samarbetet* i syfte att få de däri ingående synpunkterna på det allmänkulturella samarbetet beaktade vid utformningen av riktlinjer för 1980-talets kultursamarbete.

Medlemsförslaget behandlades gemensamt med ett av Nordiska ministerrådet framlagt förslag om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet. Avsikten med ministerrådsförslaget var att detta tillsammans med synpunkter i Nordiska rådet skulle utgöra utgångspunkten för det fortsatta praktiskt-politiska samarbetet under 1980-talet inom ramen för det nordiska kulturavtalet.

Utskottet uppfattade de båda förslagen som inlägg i debatten om det nordiska kultursamarbetets inriktning och framhöll att det fanns ett absolut behov av en fortgående övergripande kulturpolitisk debatt både i rådet och

i ministerrådet liksom mellan dessa organ. Såvitt gällde rådets roll i det nordiska kultursamarbetet hade utskottet reagerat skarpt mot den i ministerrådsförslaget uttalade uppfattningen att endast ministerrådet och ämbetsmannakommittén för nordiskt kulturellt samarbete skulle ha ansvaret för utformningen och prioriteringen av samarbetet. Utskottet framhöll rådets och dess kulturutskotts roll enligt bestämmelserna i Helsingforsavtalet och kulturavtalet och erinrade om sin i olika sammanhang framförda uppfattning att det nordiska kultursamarbetet måste förstärkas och att ett större parlamentariskt inflytande samtidigt betydde större folklig förankring.

Utskottet framhöll under rubriken "Ambitioner i 1980-talets kultursamarbete" att den kulturella aktiviteten i vid bemärkelse hade så stor direkt och indirekt betydelse att ökade satsningar på kulturområdet var viktiga i en period av ekonomisk nedgång. I en tid av ekonomisk åtstramning kunde en ökad samordning av insatserna och en ökad arbetsfördelning mellan länderna innebära en möjlighet för länderna att tillsammans lättare bemästra problemen, i varje fall lättare än vad som blev fallet om varje land stod ensamt. Konkreta mål i det nordiska kultursamarbetet borde framför allt vara ökat samarbete mellan folkrörelserna, ökad språkförståelse, ökat samarbete om massmedier oavsett teknik, ökat lärar- och elevutbyte, ökat samarbete för att minska ungdomsarbetslösheten, ökat samarbete kring de handikappades problem och ökat samarbete på forskningsområdet.

Beträffande finansieringen av det nordiska kultursamarbetet ansåg utskottet det av värde att man framgent strävade efter att utnyttja också andra finansieringskällor och modeller än vad som den nordiska kulturbudgeten ensam kunde erbjuda. Medfinansiering var också erfarenhetsmässigt ägnad att höja engagemanget och kvaliteten i samlarbetsprojekten. Men medfinansiering skulle inte göras till ett absolut krav. Det kunde också övervägas att endast under inkörningsperioden finansiera nya aktiviteter över den nordiska kulturbudgeten för att därefter nå fram till en permanent finansieringsform utanför den nordiska budgeten. Utskottet tog också upp de starkt ökade resekostnadernas hämmande inflytande på kultursamarbetet och underströk vikten av att det kunde åstadkommas generella ungdomsrabatter på tåg-, båt-, buss- och flygbiljetter i Norden.

När det gäller finansiering av de fasta institutionerna ansåg utskottet att vissa kostnader för drift av nordiska institutioner borde kunna övertas av domicillandet eller t. o. m. av domicilkommunen.

Utskottet delade ministerrådets uppfattning om att de etniska och kulturella minoriteterna borde ha möjlighet att på egen grundval utveckla sina kulturer jämsides med att de fick stöd att på lika villkor ingå i det nordiska samarbetet.

Utskottet noterade att Nordiska kulturfonden inte hade uppmärksamats varken i medlemsförslaget eller ministerrådsförslaget. Utskottet ansåg att det fanns skäl att företa en ny utvärdering av Nordiska kulturfondens verksamhet mot bakgrund av det starkt ökade trycket på fonden.

Såvitt gällde utbildningssamarbetet borde insatser göras framför allt för att öka den nordiska språkförståelsen, för samarbete på vuxenutbildningens område, för folkbildningsorganisationernas samarbete, ökat lärar- och elevutbyte, ökat nordiskt inslag i lärarutbildningen, ökat erfarenhetsutbyte beträffande åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten och utvidgad tentamens- och examensgiltighet. Utskottet, som ansåg att endast genom samarbete förmår de nordiska länderna följa med i utvecklingen på forskningsens område, skulle noggrant följa verksamheten inom Nordiska forskningspolitiska rådet.

När det gällde det allmänkulturella samarbetet ansåg utskottet det särskilt angeläget att samarbetet mellan folkrörelserna kunde stärkas, att de etniska och kulturella minoriteterna kunde stödjas samt att samarbetet om massmedier kunde intensifieras. Litteratur- och musikpriset borde bevaras men däremot avvisade utskottet förslaget att inrätta nya nordiska pris.

Vad gällde organisationen av det nordiska samarbetet på kulturområdet anslöt sig utskottet till ministerrådets uppfattning att en förutsättningslös prövning borde göras hur det behov som de rådgivande kommittéerna avsåg att tillgodose bäst kunde mötas under rådande och kommande förhållanden. Det noterades att i och med upprättandet av Nordiska forskningspolitiska rådet behövdes inte längre rådgivande kommittén för forskning.

Informationen om det nordiska samarbetet var inte berört varken i medlemsförslaget eller i ministerrådsförslaget. Utskottet ansåg att frågan om samordning av informationen om det nordiska samarbetet borde ges ökad uppmärksamhet.

Särskilt yttrande hade avgivits av Arne Gadd och Sture Palm beträffande finansieringsfrågan. De var tveksamma till planerna på en ökad medfinansiering främst med hänsyn till att, om denna metod fick en felaktig tillämpning, kunde möjligheter skapas för olika kommersiella intressen att ta över i avvägningen beträffande satsningen på olika kulturaktiviteter.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 10) till ministerrådet att med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet med anledning av medlemsförslag A 611/k och ministerrådsförslag B 37/k fortlöpande utveckla och utvidga det nordiska kultursamarbetet genom att i samarbetet inbegripa allt vidare medborgarkretsar i syfte att ytterligare stärka den nordiska gemenskapen. Rekommendationen antogs med 57 röster mot 1.

Gunnel Jonäng och Ingrid Sundberg m.fl. hade i ett medlemsförslag hemställt om *ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten*.

Utskottet hade under de senaste åren känt en stigande oro för institutionerna på den nordiska kulturbudgeten och svårigheterna för dessa att i en resursknapp tid få tillgång till nya medel. Tanken hade därför väckts om ökat domicillandsstöd till institutionerna på den nordiska kulturbudgeten.

Utskottet hade uppmärksammat olikheterna i fråga om finansieringen av institutionerna. För vissa ersattes samtliga kostnader över den nordiska budgeten, medan kostnaderna för andra fördelades mellan den nordiska budgeten och domicillandets budget. Utskottet ansåg att strävan borde vara att minska den andel av den nordiska kulturbudgeten som åtgår till att finansiera driften av institutionerna. Sådana kostnader borde kunna övertas av domicillandet, dock inte undantagslöst. T. ex. Nordens hus i Reykjavik och på Färöarna borde undantas. Utskottet ansåg inte att institutionens nordiska karaktär kunde ifrågasättas genom en sådan finansieringsordning.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 11) till de nordiska regeringarna att öka domicillandsstödet till institutionerna på den nordiska kulturbudgeten. Rekommendationen antogs med 49 röster mot 3.

I ett medlemsförslag, väckt av bl. a. Arne Gadd och Gunnel Jonäng, hemställdes om *upprättandet av ett Nordens institut på Åland*.

Utskottet konstaterade att det föreliggande medlemsförslaget gick tillbaka på ett tidigare förslag om en undersökning av möjligheterna att upprätta ett Nordens institut på Åland. Utredningen hade visat att det fanns ett enstämt intresse mellan Åland och övriga Norden. Utskottet delade utredningens positiva uppfattning. Verksamheten vid institutet skulle i huvudsak finansieras över den nordiska kulturbudgeten, medan Ålands landskapsstyrelse utlovat att svara för driftskostnaderna. Utskottet konstaterade att det knappast fanns möjlighet att realisera förslaget före 1985 men ansåg att förslaget under mellantiden borde konkretiseras och planeras på basis av den företagna utredningen för att kunna uppföras på kulturbudgeten för 1985.

På förslag av utskottet beslöt rådet anta en rekommendation (nr 12) till Nordiska ministerrådet att upprätta ett Nordens institut på Åland. Rekommendationen antogs med 45 röster mot 2.

Ett medlemsförslag hade väckts av bl. a. Arne Gadd och Sture Palm om *stöd till ett svenskt-danskt uppslagsverk*.

Utskottet noterade att det fanns goda exempel på framgångsrikt nordiskt samarbete om utgivning av stora bokverk och pekade bl. a. på kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid utgiven i 22 band år 1950–78. Bland remissorganen fanns en tveksam inställning till förslaget. Utskottet hade inte kunnat övertygas om möjligheterna till ett framgångsrikt samarbete om utgivningen av ett nordiskt, än mindre av ett svenskt-danskt uppslagsverk. Utskottet önskade dock fästa uppmärksamheten på en i remissmaterialet framförd intressant tanke om en gemensam nordisk databas innehållande informationsmaterial av encyklopedityp.

Rådet följde utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Rådet beslöt på förslag av utskottet att anse rekommendation nr 8/1981 angående *de nordiska författarkurserna* slutbehandlad då ministerrådet i

samband med beredningen av den nordiska kulturbudgeten för 1983 beslutat att författarkurserna skulle få ett årligt stöd över kulturbudgeten.

Statsrådet Bengt Göransson svarade på en fråga om *skydd mot utförsel av kulturföremål*. Av svaret framgick att det danska kulturministeriet hösten 1982 tillsatt en arbetsgrupp för att utreda behovet av ett lagförslag om förbud mot försäljning av konst och antikviteter i utlandet. Ministerrådet avsåg ta ställning till om resultatet av detta arbete kunde skapa förutsättningar för gemensamma nordiska åtgärder. Vidare framgick av svaret att UNESCO-konventionen från 1970 angående hinder mot olovlig handel med kulturellt värdefulla föremål inte hade ratificerats av de nordiska länderna och att några omedelbara planer på en sådan ratificering inte förelåg.

Av meddelandet om rekommendation nr 15/1976 angående *åtgärder för att stärka det samiska kulturlivet* redogjordes för de förslag som lagts fram i utredningen "Samiskt kulturliv" och för vilka åtgärder ministerrådet beslutat vidta med anledning av denna. Utskottet var positivt till de av ministerrådet beslutade åtgärderna, men betonade samtidigt att många av de i utredningen framlagda förslagen förutsatte åtgärder på nationellt plan. På utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

Ingrid Sundberg ställde en fråga angående vilka åtgärder ministerrådet kunde vidtaga för att åstadkomma ett *bättre rabattsystem för resor i samband med nordiskt idrottsutbyte*. Av svaret framgick att det inte varit möjligt att få till stånd speciella rabattordningar för denna typ av resor. Enligt ministerrådet kunde en nedskärning av resekostnaderna för idrottsammanslutningar i nuvarande situation endast åstadkommas genom ökat tillskott till stödordningen för nordiskt idrottssamarbete.

#### *Radio- och TV-samarbetet*

Kulturutskottet anmälde vid sessionen att behandlingen av ett medlemsförslag, väckt av bl. a. Ingrid Sundberg, om *samarbete i fråga om mottagande av utomnordiska TV-satellitsändningar* fortsatte i utskottet.

Ett medlemsförslag hade väckts, av bl. a. Sture Palm, om *nordiska filmer och televisionsprogram på videoband och videoskivor*. I förslaget hade hemställts att de nordiska regeringarna skulle vidta åtgärder för att åstadkomma en överenskommelse med upphovsmännens organisationer i syfte att bereda allmänheten tillgång till nordiska program på videoband och videoskivor.

Utskottet hade noterat den omfattande spridning som videobandspelarna fått i de nordiska länderna men konstaterade samtidigt att tillgången på videogram med högklassiga program inte ökat i någon nämnvärd grad. Någon distribution till allmänheten av inhemska eller i än mindre grad av nordiska TV-program överspelade på video existerade inte. En av orsakerna härtill var att det hittills varit omöjligt att åstadkomma avtal med

upphovsmännens organisationer. Utskottet ansåg att det förelåg stort behov av åtgärder för att åstadkomma en överenskommelse med upphovsmännens organisationer i syfte att bereda allmänheten tillgång till videogram med nordiska TV-program och filmer. Utskottet såg så allvarligt på frågan att det fann det nödvändigt att föreslå lagstiftningsåtgärder för den händelse överenskommelse mellan berörda parter inte kunde uppnås.

På utskottets förslag antog rådet två rekommendationer (nr 13 och 14) dels till de nordiska ländernas regeringar att vidta åtgärder för att åstadkomma överenskommelse med upphovsmännens organisationer i syfte att bereda allmänheten tillgång till videogram med nordiska TV-program och filmer, dels till Nordiska ministerrådet att etablera ett permanent nordiskt erfarenhetsutbyte om de juridiska, kulturella, tekniska och ekonomiska konsekvenserna av en ökad videogramdistribution samt om åtgärder i syfte att skapa möjligheter att positivt utnyttja det nya mediet. Rekommendationerna antogs med 45 röster mot 1.

Ingrid Sundberg hade i en fråga bett om närmare redogörelse för den aktuella situationen när det gällde *nordiskt satellit-TV-samarbete*. Av svaret framgick att studiefasen om Nordsat till hälften var färdig. Preliminära rapporter hade lämnats från den tekniska och programmässiga arbetsgruppen och ministerrådet skulle inom en nära framtid ta ställning till riktlinjerna för det vidare utredningsarbetet. Den tidsplan som ministerrådet fastslagit den 27 mars 1982 skulle fullföljas, vilket innebar att en slutrapportering skulle ske senast den 1 april 1984.

Vidare framkom att det från svensk sida framförts önskemål om att slutföra Tele-X-förhandlingarna mellan Sverige, Finland och Norge innan de slutgiltiga riktlinjerna för Nordsat-samarbetet fastställdes. Oberoende av utfallet av Tele-X-förhandlingarna skulle det emellertid vara önskvärt att Nordsat-projektet blev slutfört så att Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och de nationella parlamenten under 1984 kunde ta ställning till uppbyggnaden av ett satellitsystem för TV- och radiosändningar i Norden.

### D.2.3 Social- och miljöutskottet

Miljövården har under den redovisade perioden varit det högst prioriterade arbetsområdet inom utskottets verksamhetsfält. Rekommendationer har antagits om ett nytt samarbetsprogram samt om samordning av energi- och miljöåtgärder. På social- och hälsovårdsområdet har rekommendationer antagits om samarbetsprojekt för vissa grupper av funktionshämmande och om vård av psoriasispatienter.

#### Medlemmar

Svenska medlemmar i utskottet har varit Rune Gustavsson (c), Doris Håvik (s) och Grethe Lundblad (s). Doris Håvik ersattes den 26 maj av Karl-Erik Häll (s), som den 28 oktober ersattes av Tyra Johansson (s).

## Möten

Utskottet har hållit möten den 24–25 maj 1982 i Växjö, den 2–3 augusti i Sørkjos (Nordnorge), den 16–17 november i Mariehamn, den 14–15 december i Köpenhamn, den 20–21 januari 1983 i Stockholm samt den 21 och 23 februari i samband med sessionen i Oslo.

Vid Växjömötet överlade utskottet med en representant för ministerrådet om arbetsmiljöfrågor och vid mötet i Nordnorge med ministerrådets konsulent för jämställdhetsfrågor. I Mariehamn ägde överläggningar rum med Nordiska ministerrådet – miljövärdministrarna. Vid decembermötet sammanträffade utskottet med representanter för Nordens Fackliga Samorganisation.

Dessutom har under tiden två arbetsgrupper, en under ordförandeskap av Rune Gustavsson för förberedelse av utskottets möte med miljöministrarna och en för nordiskt medborgarskap, haft ett antal möten. Den 10 januari 1983 möttes en ny tillsatt arbetsgrupp för att planera ett seminarium hösten 1983 om arbetstidsfrågor.

## Behandlade saker

### *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Utskottet framhöll i sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* bl. a. att ett pressat ekonomiskt läge inte fick medföra att det nordiska arbetet sattes åt sidan, i synnerhet som en förstärkning av det nordiska samarbetet kunde medföra besparingar och samarbetsvinster. Utskottet noterade att ministerrådet under senare år framlagt ett betydande antal sektorvisa samarbetsprogram och framhöll att vad som i första hand behövdes inte var nya samarbetsprogram utan program med konkret genomslagskraft på det nationella planet. Det omfattande nordiska utredningsarbetet måste komma till praktisk användning, och den nationella uppföljningen av utredningsarbetet måste effektiviseras.

Vad gällde arbetsmarknaden konstaterade utskottet liksom föregående år att situationen i de nordiska länderna var alarmerande. Kraftfulla insatser måste göras på nationellt plan för att hindra de stora mänskliga, sociala och ekonomiska problem som ungdomsarbetslösheten innebar. Ministerrådets utredning om arbetslöshetens samhällsekonomiska verkningar borde bedrivas skyndsamt. Utskottet ville emellertid också påpeka att arbetslöshetens sociala verkningar var av den art och dimension att utredning i dessa frågor snarast borde påbörjas. Ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet borde föreläggas rådets 32:a session i form av ett ministerrådsförslag.

Utskottet uppehöll sig också vid utredningen om kapitalets och arbetskraftens rörlighet, vilken tillkommit på initiativ av rådet. Fortfarande sju år efter att förslaget togs upp av rådet hade inte redovisats vilka konkreta åtgärder som skulle vidtas på nordiskt och nationellt plan. Utskottet upp-

repade sin hemställan från föregående år om att utredningen skulle föranleda konkreta åtgärder.

Utskottet efterlyste uppgifter om vilka konkreta åtgärder ministerrådet ämnade vidta för att den nuvarande ekonomiska krisen inte i första hand skulle drabba kvinnors möjligheter till förvärvsarbete. En utvärdering av hur kvinnornas situation på arbetsmarknaden påverkades av konjunkturväxlingarna borde ske.

Utskottet noterade med tillfredsställelse att ministerrådet övervägde att 1983 framlägga ett nytt samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Ett utkast till ett sådant program borde föreläggas den 32:a sessionen i form av ett ministerrådsförslag. Kemiska ämnens inverkan på arbetsmiljön borde utgöra ett fristående insatsområde i ett sådant samarbetsprogram. Utskottet noterade att antalet kemiska ämnen i arbetsmiljön ökat år från år och upprepade därför sin hemställan från föregående år att samarbetet beträffande yrkeshygieniska gränsvärden och på den psykosociala arbetsmiljöns område skulle intensifieras.

Såvitt gällde jämställdhetssamarbetet vidhöll utskottet sitt tidigare förslag att ministerrådet borde upprätta en fristående ämbetsmannakommitté för jämställdhetsfrågor. Orsakerna till nativitetens förändring över en längre tidsperiod i de nordiska länderna borde analyseras i ett jämförande nordiskt perspektiv. Utskottet ansåg att en nordisk kvinnokonferens borde anordnas med uppgift att till FN-konferensen i Nairobi 1985 sammanställa redan uppnådda resultat av reell jämställdhetskaraktär och formulera de jämställdhetskrav som var specifika för Nordens kvinnor.

Vad gällde miljövårdssamarbetet hänvisade utskottet till sitt betänkande över ett reviderat samarbetsprogram på miljövårdsområdet (se nedan). Resurser borde ställas till förfogande för att det reviderade miljövårdsprogrammet skulle få genomslagskraft. Särskilt viktigt var att luftförorenings-samarbetet gavs prioritet.

Inom social- och hälsovårdssamarbetet ville utskottet särskilt prioritera samarbetet beträffande drogmissbruket. Det nordiska samarbetet på rusmedelsområdet (alkohol och narkotika) borde sålunda fortsatt utvidgas och fördjupas. Utskottet ansåg vidare att på få områden var ett nordiskt samarbete mer angeläget än på handikappområdet och det borde breddas och fördjupas.

Samarbetet om bams miljö och uppväxtvillkor var ett annat område där samarbetet borde intensifieras. Utbyte av erfarenheter om de fördelar som kunde nås genom insatser av friskvårdande karaktär borde äga rum mellan länderna.

Ministerrådet tog i rådets berättelse upp ett nytt avsnitt, nämligen livsmedelsfrågor. Utskottet ansåg att det igångsatta samarbetet för att kartlägga befolkningens kostvanor och ändringar i kostvanemönstret borde föranleda konkreta åtgärder.

Till utskottets betänkande hade fogats en handlingsplan om nordiskt medborgarskap, upprättad av utskottet.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 5) med 61 röster.

### *Miljövård*

Ministerrådet hade framlagt ett förslag om *program för nordiskt samarbete om miljövård 1983–1987*. Ett första utkast till förslaget hade dryftats mellan utskottet och miljöministrarna i Mariehamn i november. Ministerrådet hade framlagt detta som ett förslag till revision av det gällande miljövårdsprogrammet. Utskottet, som vid flera tillfällen funnit att projektverksamheten inom miljövårdsområdet varit alltför splittrad, noterade med tillfredsställelse att denna verksamhet enligt det nya programförslaget skulle koncentreras. Då, som framgått vid utskottets överläggningar med miljöministrarna, artikel I i den nordiska miljöskyddskonventionen inte kunde tillämpas på energitransport med fartyg och inte heller MARPOL-konventionen, Londonkonventionen eller Östersjökonventionen reglerade denna typ av transport, ansåg utskottet att de nordiska regeringarna borde ta upp denna fråga. Utskottet tillstyrkte att luftföroreningsfrågorna lyftes fram som en central fråga i programförslaget. Utskottet uttalade slutligen förhoppningen om att programmet skulle få stor genomslagskraft och även liksom den nordiska miljöskyddskonventionen kunna utgöra en förebild för ett vidare internationellt samarbete.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 16) till ministerrådet att med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet anta ett reviderat program för nordiskt samarbete om miljövård samt att kontinuerligt och i fortlöpande kontakt med rådet vidareutveckla och fördjupa det nordiska miljövårdssamarbetet. Rekommendationen antogs med 51 röster.

Rune Gustavsson, Allan Hernelius, Paul Jansson, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Grethe Lundblad och Svante Lundkvist hade tillsammans med andra rådsmedlemmar framlagt ett brett upplagt medlemsförslag om *intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljöområdet*. Medlemsförslaget hade som utgångspunkt ett i november 1981 i Södertälje anordnat seminarium "Energi i Norden – försörjning och försörjningstrygghet". Seminariet anordnades av social- och miljöutskottet och ekonomiska utskottet tillsammans.

Att förena en ekonomisk och försörjningsmässigt trygg energiproduktion med krav på regional balans och en säker och sund miljö tillhörde, enligt utskottet, 1980-talets stora politiska utmaningar nationellt, regionalt och globalt. Utskottet pekade på en rad konkreta målsättningar som kunde uppnås genom ett intensifierat nordiskt forskningssamarbete och var enigt med förslagsställarna om betydelsen av en gemensam strategi inom de energi- och miljöpolitiska områdena så att de nordiska resurserna utnyttjades optimalt, d v s. att både ekonomiska, försörjnings- och miljömässiga

faktorer beaktades. Det redan existerande samarbetet inom forskningen på energi- och miljövårdsområdet borde intensifieras. Här åberopade utskottet verksamheten inom Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information. Utskottet var uppmärksamt på svårigheterna att samordna de nationella energiinstitutens verksamhet. Trots svårigheterna hade förslaget dock sina klara fördelar och borde prövas.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 17) – i allt väsentligt i enlighet med medlemsförslagets yrkande – till ministerrådet a) att genom förbättrad och mer jämförbar statistik och framläggandet av prognoser över de samlade energitillgångarna och över den förväntade energiförbrukningen i Norden låta utarbeta en nordiskt energiförsörjningsmodell, b) att intensifiera och vidareutveckla forskningssamarbetet om utnyttjandet av nya och förnybara energikällor, c) att samarbeta om etablerande av demonstrationsanläggningar i full skala för provning av bland annat alternativa energikällor, d) att förstärka Nordiska samarbetsorganets för vetenskapliga information resurser på energi- och miljöområdet, e) att samordna de nationella energiinstitutens verksamhet i Norden i syfte att nå fram till en ändamålsenlig arbetsfördelning och bättre utnyttjande av redan befintliga resurser samt f) att samarbeta på forskarutbildningens område inom energi- och miljöområdet. Rekommendationen antogs med 49 röster.

På utskottets förslag antog rådet dessutom på grundval av detta medlemsförslag en rekommendation (nr 18) till de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan verka för enhetliga metoder för insamling av data och statistik på energi- och miljöområdet. Denna rekommendation antogs med 40 röster.

Samma rådsmedlemmar som framlagt de ovannämnda förslaget hade mot bakgrund av seminariet i Södertälje föreslagit en rekommendation till ministerrådet om *utarbetandet av program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt utredning av förutsättningar att förebygga miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land*. Vidare föreslogs en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att i internationella sammanhang t. ex. inom UNEP, OECD och ECE uppträda gemensamt i syfte att påverka utvecklingen på energi- och miljöområdet och att, innan en bilateral samverkan inleddes mellan ett nordiskt och ett icke-nordiskt land, pröva möjligheterna till en samnordisk lösning.

Utskottet omfattade helt syftet med medlemsförslaget men ville framhålla, att miljöpolitikens målmedvetenhet och verkställighet i hög grad bestämdes av vad som skulle ske inom olika sektorer av samhällspolitiken. Miljöproblemen kunde skärskådas för sig men inte lösas på ett hållbart sätt lösryckta ur sitt komplexa sammanhang. Utskottet framhöll också att det borde vara mera fruktbart att inrikta forskningsresurser på åtgärder i anslutning till stora föroreningskällor utanför Norden än att enbart begränsa insatserna till miljöskadlig verksamhet i de nordiska grannländerna. Utskottet pekade på värdet av nordiskt samarbete på internationellt plan

och framhöll att genom samverkan i internationella fora uppnådde de nordiska länderna, som internationellt sett hade stränga regler inom miljövården, att nordiska normer fick genomslagskraft.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 21) till ministerrådet att a) utarbeta långsiktiga program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter och b) utreda förutsättningarna för att ekonomiska resurser för forskning och expertis skall kunna ställas till förfogande för att förebygga miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land. Rekommendationen antogs med 56 röster.

Rådet antog också på grundval av medlemsförslaget en rekommendation (nr 22) till de nordiska ländernas regeringar att i internationella sammanhang t. ex. inom UNEP, OECD och ECE föra fram krav på att miljöaspekterna beaktas vid utformning av energipolitiken. Även denna rekommendation antogs med 56 röster.

I ett medlemsförslag hade Tyra Johansson m. fl. hemställt om en rekommendation till ministerrådet att utföra en *jämförande studie av bestämmelserna om normeringen för svavelutsläpp i de nordiska länderna*, och att på grundval av dessa undersökningsresultat utarbeta en överenskommelse om gemensamma normer för svavelutsläpp i de nordiska länderna samt om en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att samfällt på internationellt plan verka för en begränsning av svavelutsläppen.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 19) till ministerrådet att på basis av den studie som utförs inom ramen för ECE-konventionen angående gränsöverskridande luftföroreningar utarbeta en överenskommelse om gemensamma normer för svavelutsläpp i de nordiska länderna. Rekommendationen antogs med 44 röster.

Vidare antog rådet en rekommendation (nr 20) till de nordiska ländernas regeringar att samfällt på internationellt plan intensifiera arbetet för en begränsning av svavelutsläppen. Rekommendationen antogs med 40 röster.

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till regeringarna i de nordiska länderna att ge aktivt stöd till strävandena att *bevara naturmiljön i de arktiska farvattnen*.

Utskottet delade förslagsställarnas uppfattning att åtgärder för att bevara naturmiljön i de arktiska farvattnen var nödvändiga. Miljönegativa intrång hade i arktisk miljö särskilt långtgående konsekvenser. Ett stort utsläpp av olja kunde t. ex. med den långsamma nedbrytningseffekten i arktisk miljö, tära på isen och detta i sin följd ge översvämningseffekter med globala konsekvenser. Utskottet ansåg därför att ett internationellt samarbete för att förhindra att aktiviteter från människorna medförde allvarliga skadeverkningar på det ekologiska systemet i Arktis snarast borde etableras.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 23) i enlighet med medlemsförslagets yrkande. Rekommendationen antogs med 48 röster.

Grethe Lundblad hade ställt en fråga huruvida ministerrådet var berett att ta initiativ till ett projekt för att klargöra förutsättningen för ett nordiskt samarbete i fråga om *förhandstestning av kemiska ämnen och produkter*. Av svaret framgick att detta inte var aktuellt och att berörda myndigheter ansåg att en generell förhandstestning skulle vara mycket resurskrävande. Grethe Lundblad instämde häri, men ansåg att nordiskt samarbete just därför kunde innebära en resursbesparing.

#### *Social- och hälsovård*

Rune Gustavsson hade tillsammans med andra rådsmedlemmar föreslagit en rekommendation till ministerrådet att utreda möjligheterna till samarbete kring *vårdcentra på kurorter för psoriasispatienter* samt att förenhetliga regler för ersättning av kostnader i samband med klimatologisk vård av psoriasis.

Utskottet erinrade om att antalet psoriasissjuka uppgick till drygt en halv miljon människor i de nordiska länderna. 65–75 000 personer kunde antas vara i behov av vård för sin sjukdom. Genom ett nordiskt samarbete på området underlättades en jämn beläggning vid vårdcentra i sydligt belägna länder och kontrollen av Ortsstandarden. Resekostnaderna kunde nedbringas. Utskottet noterade att medlemsförslaget endast tagit upp de psoriasissjukas vårdbehov men att det fanns ytterligare tre sjukdomskategorier för vilka klimatologisk vård utomlands torde vara till fördel, nämligen reumatiker, njursjuka och allergiker. Utskottet tog inte ställning till dessa kategorier men framhöll att den föreslagna utredningen eventuellt även borde kunna överväga dessa tre kategoriers behov av klimatologisk vård.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 24) till ministerrådet att låta utreda förutsättningarna för ett utvidgat och intensifierat nordiskt samarbete kring vårdcentra på kurorter för de psoriasissjuka samt möjligheterna till att skapa likartade principer för ersättning av kostnaderna för denna vårdform. Rekommendationen antogs med 47 röster.

I ett medlemsförslag hade hemställts om ett nordiskt samarbetsprojekt för *små och mindre kända grupper av funktionshämjade* i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor. De grupper som avsågs var sådana funktionshämjade, vilkas handikapp var medfött eller förvärvat vid en tidig ålder, och som förekom i ett relativt litet antal i varje land. Utskottet fann att mycket kunde vinnas genom en bättre samordning och bättre utnyttjande av befintliga resurser på området. En viss centralisering av åtgärder kunde ske till de områden där det fanns personal med specialkunskaper. Begreppet "små och mindre kända grupper av funktionshämjade" borde vidare klargöras inom ramen för det föreslagna samarbetsprojektet. Genom anknytning till Nordiska nämnden för handikappfrågor skulle projektgruppen i sin verksamhet kunna utveckla de erfarenheter som nämnden hade såvitt gällde dessa grupper.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 25) till ministerrådet att igångsätta ett nordiskt samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämjade och att detta projekt utförs i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor. Rekommendationen antogs med 46 röster.

Rune Gustavsson och Grethe Lundblad hade tillsammans med en annan rådsmedlem hemställt om en rekommendation till ministerrådet att företa en gemensam nordisk utredning om vilka lagstiftnings- och andra åtgärder som kunde vidtas för att *främja det nordiska samarbetet på sjömansservicens område* särskilt i fråga om verksamhetscenter i utomnordiska länder. Utskottet noterade att det sedan länge förekom praktiskt samarbete mellan de nordiska ländernas sjömanskyrkor, respektive lands välfärdsorganisationer för sjömän samt privata företag och personer. Ytterligare effektivisering av samarbetet för att öka sjömännens trivsel och möjligheter till sociala aktiviteter hade enligt utskottets mening försvårats bl. a. av olikartad nationell lagstiftning och administrativa lösningar. Sjöfartens kraftiga strukturförändring med bl. a. korta liggtider i hamn för fartygen medförde större krav på välfärdsarbetets effektivitet och flexibilitet. För att tillgodose dessa ökade krav var det nödvändigt att de nordiska välfärdsorganen i utomnordiska hamnar utnyttjade gemensamma resurser och erfarenheter.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 26) i enlighet med medlemsförslagets yrkande. Rekommendationen antogs med 51 röster.

Stor publicitet i pressen, särskilt i Danmark, fick en fråga som Rune Gustavsson ställde till Danmarks regering om på vilket sätt regeringen avsåg ingripa mot det geschäft i fråga om *insemination* av människor som bedrevs av en firma i Danmark. Av svaret framgick av myndigheterna tidigare uttalat att inseminationsverksamhet i privat regi, som förekom i ytterst begränsad omfattning, inte var i strid mot dansk lagstiftning. Ett eventuellt ingripande lagstiftningsvägen kunde lätt få oönskade effekter. Rune Gustavsson ansåg att ministerrådet borde medverka till att utveckla etiska normer och juridiska regler angående konstgjord befruktning och att utgångspunkten för ett sådant arbete skulle vara barnets rättigheter.

I en annan fråga hade Rune Gustavsson efterlyst uppgifter angående vissa åtgärder som genomfördes nationellt för att följa upp de enhälliga ställningstaganden som gjordes på nordiskt plan vad gällde bekämpningen av *narkotikamissbruk*. I ministerrådets svar hänvisades bl. a. till ökad aktivitet hos polis- och tullväsendet som ett resultat av ett möte i februari 1982 mellan de nordiska social- och justitieministrarna. En nordisk konferens för polis- och tullväsendet hade tillsatt arbetsgrupper för att utarbeta och under 1983 framlägga förslag om utbildning, om kartläggning om hur narkotika införs och sprids i Norden, om samarbetsrutiner och om teknisk utrustning. De nordiska länderna samarbetade vidare om utstationering av polismän i produktions- och transitländer som ett komplement till samarbetet i Interpol.

Tyra Johansson ställde en fråga till ministerrådet huruvida reguljärt *samrådsförfarande* ägde rum mellan ministerrådet och *företrädare för sjukvårdshuvudmännen* i enlighet med intentionerna i rådets rekommendation angående program för samarbete på social- och hälsovårdsområdet, eller, om så inte var fallet, på vilket sätt ministerrådet avsåg att ta initiativ till sådant samrådsförfarande. Statsrådet Sigurdsen svarade med att redogöra för det samråd i olika former med sjukvårdshuvudmännen som ägde rum sedan många år. Härvid nämndes bl. a. Scandiatransplant, som från 1984 kommer att bedrivas helt av huvudmännen, samarbete mellan de kliniskt-kemiska sjukhuslaboratorierna och en kommande utvärdering av Nordiska hälsovårdshögskolans verksamhet i nära samverkan med sjukvårdshuvudmännen.

#### *Arbetsmarknad*

Ministerrådets meddelande om rekommendation nr 7/1977 angående *nordiskt institut för arbetsmarknadsfrågor* innehöll nu för andra året i följd bedömningen att det inte var aktuellt att upprätta det föreslagna arbetsmarknadsinstitutet. Mot bakgrund härav ställde Tyra Johansson en fråga hur ministerrådet i så fall avsåg att genom åtgärder på forskningsområdet skapa erforderlig beredskap inför 1980-talets ökande utmaningar för samsättningen. I svaret hänvisades bl. a. till pågående projektsamarbete, som innefattade utredningar om arbetslöshetens kostnader, arbetslöshetsförsäkring vid permittering och korttidsarbetslöshet samt verksamhetsförmedling i samband med platsförmedling.

En fråga ställdes om vad ministerrådet avsåg att göra för att påskynda *reell ungdomsgaranti* i de nordiska länderna. Med en reell ungdomsgaranti avsågs härvid såväl rätten till arbete som till arbetspraktik och utbildning. Statsrådet Anna-Greta Leijon hänvisade i sitt svar bl. a. till en rapport från ett projekt under Nordiska arbetsmarknadsutskottet om ungdomsgarantin i de nordiska länderna. Arbetsmarknads- och skolmyndigheter hade samarbetat kring ett ungdomsgarantiprojekt med det var viktigt att engagera kommuner och arbetsmarknadens parter starkare på det lokala planet. Inom nordiska arbetsmarknadsutskottet hade man planer på att vidareutveckla detta projekt i samarbete med skolmyndigheterna.

#### **D.2.4 Trafikutskottet**

Förberedelserna och genomförandet av det nordiska trafiksäkerhetsåret 1983 har varit en huvuduppgift för utskottet. Två av årets rekommendationer berör trafiksäkerheten. Turismen prioriteras av utskottet med anledning av bl. a. kampanjen "Res i Norden", och en rekommendation om enhetliga villkor för reserabatter har antagits.

### *Medlemmar*

Svenska medlemmar i utskottet fram till den 19 oktober 1982 var Essen Lindahl (s), Per Petersson (m) och Rolf Sellgren (fp). Medlemmar har därefter varit Karl-Erik Häll (s), Per Petersson (m) och Bengt Wiklund (s).

### *Möten*

Utskottet har hållit möten den 26 april 1982 i Reykjavik, den 28–29 juni i Jyväskylä och Kuopio, den 16 november i Mariehamn, den 20–21 januari 1983 i Stockholm samt den 21 och 23 februari i samband med sessionen i Oslo.

Vid mötet i Reykjavik överlade utskottet med en representant för Nordtel om det nordiska samarbetet på telekommunikationsområdet. I Finland i juni överlade utskottet med en representant för ledningen för kampanjen "Res i Norden" samt med representanter för Mittnordenkommittén och Kjölengruppen. I Mariehamn mötte utskottet trafikministrarna och utbytte synpunkter om hela samarbetsområdet, däribland Öresundsförbindelserna. Vid januarimötet överlade utskottet med representanter för Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor.

### *Behandlade saker*

#### *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Utskottet återkom till flera av de synpunkter som framförts i tidigare betänkande över ministerrådsberättelser, bl. a. om vikten av nationell uppföljning av nordiska utredningar på trafikutskottets områden och om en utredning om de nordiska ländernas transportpolitik.

Tanken bakom utskottets hemställen i sistnämnda ämne var att den översikt som utskottet föreslog skulle möjliggöra en bedömning av vilka begränsade områden inom trafikpolitiken som skulle vara lämpliga och intressanta arbetsområden. Utskottet upprepade också sin hemställan från föregående år om att förutsättningar måtte skapas för att texttelefoner skulle tillhandahållas i samtliga nordiska länder till hörsel- och talskadade. Behovet av nationell finansiering kunde under inga omständigheter befria ministerrådet från dess uppgift att sträva efter att förverkliga rådets yttranden och rekommendationer nationellt och på så sätt göra samarbetet till en påtaglig verklighet för befolkningen i Norden.

Utskottet uppehöll sig även vid det s. k. handikappprojektet och noterade att projektarbetet slutförts men att den viktigaste delen kvarstod, dvs. arbetet för att förverkliga rekommendationen nationellt. Ministerrådet borde verka för att de handikappades möjlighet att använda kollektiva transportmedel förbättrades och att konkreta åtgärder vidtogs för att realisera de förslag som framlagts i handikappprojektet. Utskottet uppmärksamade vidare det projekt som syftade till att underlätta säkra transporter av farligt gods mellan de nordiska länderna och föreslog att detta arbete prioriterades.

I anslutning till turistsamarbetet framhöll utskottet att det var ytterst viktigt att som ett led i uppföljningen av kampanjen "Res i Norden" prioritera utarbetandet av förslag till åtgärder för att förbättra kapacitetsutnyttjandet vid turistanläggningar i Norden. Utskottet fann det mindre tillfredsställande att en utredning härom på nordiskt plan kunde bli aktuell först 1985–86.

Beträffande samarbetet på trafiksäkerhetsområdet konstaterade utskottet att det förberedande arbetet för Nordiska trafiksäkerhetsåret (NTÅ) 1983 varit effektivt och att trafiksäkerhetsåret skulle igångsättas enligt planerna vid årsskiftet 1982–83. Utskottet föreslog att ministerrådet under trafiksäkerhetsåret skulle verka för förbättrad trafiksäkerhet i Norden och under 1984 särskilt prioritera uppföljningen av NTÅ-83.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande över berättelsen (nr 1) med 56 röster.

### *Trafiksäkerhet*

Förutom att följa det vidare arbetet med trafiksäkerhetsåret, vilket äger rum i den s. k. huvudkommittén för NTÅ-83 där utskottet är representerat, har utskottet behandlat ett antal nya förslag om trafiksäkerhet. Sålunda hade Essen Lindahl tillsammans med en annan rådsmedlem hemställt att rådet måtte rekommendera ministerrådet att medverka till att de länder som för närvarande inte hade bestämmelsen att nya bilar skulle vara utrustade med bilbälte i baksätet inför sådan bestämmelse och att igångsätta en intensiv informationsverksamhet om värdet av att använda *bilbältet även i bilens baksäte* samt att därefter företa en utvärdering av betydelsen av dessa åtgärder.

Utskottet konstaterade att de regler om obligatorisk användning av bilbälten i framsäten, som sedan 1975 gällde i samtliga nordiska länder, starkt bidragit till minskningen av trafikskadorna. På grundval av en aktuell svensk utredning noterade utskottet att det var en felaktig uppfattning att det var mindre farligt att åka i baksätet och att det därför inte behövdes något bilbälte där. Mycket talade sålunda för att ett obligatorisk användande av bilbälten i baksäten borde införas. Lagstiftning om ett sådant obligatorisk användande kunde emellertid enligt utskottets mening vara svår att genomföra. Ett första led vore därför att införa krav på att samtliga bilar skulle vara utrustade med bilbälten för bilens samtliga passagerare. I anslutning till detta borde en intensiv informationsverksamhet bedrivas om värdet för baksätesspassagerare att använda bilbälten. En sådan kampanj skulle också utgöra ett naturligt led i det nordiska trafiksäkerhetsåret 1983.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 2) till ministerrådet 1) att medverka till att de länder i Norden som för närvarande inte har bestämmelsen att nya bilar skall vara utrustade med bilbälte också i baksätet inför sådan bestämmelse samt 2) att informera om värdet av att använda bilbältet i bilens baksäte och därefter företa en utvärdering av betydelsen av dessa åtgärder.

Rekommendationen antogs med 52 röster mot 3. Ulf Adelsohn och en annan rådsmedlem avstod från att rösta.

Essen Lindahl, Per Petersson och Rolf Sellgren hade tillsammans med andra rådsmedlemmar föreslagit en rekommendation till ministerrådet att organisera ett tvärvetenskapligt samarbete för att pröva olika kombinationer av åtgärder i syfte att *reducera viltolyckor*. att stödja forskning om olika åtgärders effektivitet för att begränsa viltolyckor samt att stödja produktutveckling vars syfte var att begränsa viltolyckor.

Utskottet noterade att medan trafikolyckornas antal per år minskat under 1970-talet i Norden hade viltolyckornas antal i Finland, Norge och Sverige ökat kraftigt. Viltolyckorna var inte något nämnvärt trafiksäkerhetsproblem i Danmark och Island. Eftersom de problem som viltolyckorna, och då främst älg- och renolyckorna utgjorde i flera avseenden var gemensamma för Finland, Norge och Sverige ansåg utskottet ett nordiskt samarbete på området värdefullt. Ett program för en gemensam nordisk insats beträffande forskning, utveckling och information borde ordnas.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 3) till ministerrådet att utföra en översyn av genomförd forskning om viltolyckor i vägtrafiken i syfte att koordinera och systematisera information om resultaten av den forskning som genomförts. Rekommendationen antogs med 47 röster.

Av meddelandet om rekommendation nr 10/1977 om *sumnordisk insats mot trafikonykterheten* framgick bl. a. att de nordiska ländernas lagstiftning mot alkohol i trafiken var i sina grunddrag enhetlig och att ett projekt om eftereffekter av alkohol på bilförarnas prestationsförmåga slutförts. Under nordiska trafiksäkerhetsåret behandlas alkohol och trafik vid ett nordiskt seminarium. Däremot hade det visat sig omöjligt att anordna en gemensam nordisk kampanj då synen på alkohol och trafik varierade starkt mellan länderna. Mot bakgrund av att rekommendationen delvis genomförts och delvis inte syntes kunna genomföras beslöt rådet på utskottets förslag anse rekommendationen slutbehandlad.

### *Turism*

På grundval av en undersökning som utskottet genomfört om de olika *reserabatterna* i Norden hade Per Petersson och Rolf Sellgren tillsammans med andra medlemmar i utskottet föreslagit en rekommendation till ministerrådet att göra en översyn av reserabattsystemen beträffande alla färdmedel i Norden i syfte att göra rabatterna enklare, mer överskådliga och i görligaste mån likvärdiga samt bättre kända för resenärer och biljettförsäljare för att därigenom stimulera till ökat resande i Norden.

Utskottet instämde i förslagsställarnas bedömning, att pris- och rabattsituationen i den internordiska kollektivtrafiken var komplicerad och oöverskådlig och rabattfloran stor. Utskottet ansåg det särskilt angeläget att huvudvikten lades vid att villkoren för att erhålla rabatter skulle harmoniseras, till exempel åldersgränser för att erhålla barn- och pensionärsrabat-

ter. Det var också, enligt utskottets uppfattning, av principiell betydelse att rabatter som beviljades det egna landets invånare även skulle ges till övriga nordbor. Utskottet föreslog att en broschyr skulle utges och bekostas av ministerrådets allmänna budget eller kulturbudgeten. Det betonades, att syftet inte allmänt borde vara att sträva efter ytterligare rabatter eller höga rabattsatser utan att göra de existerande rabattordningarna mera användbara.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 1) till ministerrådet 1) att göra en översyn av rabattsystemen i järnvägs-, buss-, färj- och flygtrafiken i Norden i syfte att harmonisera villkoren för att erhålla reserabatter, förenkla rabattsystemen och göra dem mera överskådliga, 2) att regelbundet publicera en broschyr om gällande priser och rabatter i den nordiska järnvägs-, buss-, färj- och flygtrafiken samt villkoren för att erhålla dessa. Rekommendationen antogs med 54 röster.

### *Flygtrafik*

Av meddelandet om rådets rekommendation nr 28/1973 om *flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige* framgick att den försöksverksamhet som inlemts 1979 med en flygförbindelse Tromsø–Kiruna–Luleå–Uleåborg utvärderats. Resultatet hade blivit, att trafiken Luleå–Uleåborg lagts ned, medan det ansågs föreligga förutsättningar att utveckla trafiken på sträckan Tromsø–Kiruna, eventuellt med större flygplan.

Per Petersson ställde mot bakgrund härav en fråga till ministerrådet, där han begärde en närmare redogörelse för vunna erfarenheter av linjerna Kiruna–Tromsø och Uleåborg–Luleå samt huruvida ministerrådet var berett överväga en försöksverksamhet med en ringlinje, t. ex. Stockholm–Luleå–Kiruna–Tromsø–Bodø–Oslo och andra vägen samma sträcka. Den norska trafikministern svarade med att hänvisa till att en trafikuppläggning i enlighet med frågan undersökts i samband med upprättandet av den nu slutförda försöksverksamheten, men föll bort av kostnadsskäl. Sträckan Tromsø–Kiruna flögs från den 1 april 1982 av Norving A/S på eget ekonomiskt ansvar. Ministerrådet ville därför inte överväga en ny subventionerad försöksverksamhet. Per Petersson hoppades, att gas- och oljeutvinningen i Nordatlanten skulle öka och medföra ett större intresse för direkta förbindelser med Nordnorge från Sverige. Han såg det som naturligt om SAS utnyttjades för försök med tvärgående flygförbindelser.

### *Övrigt*

I ett medlemsförslag hade bl. a. Arne Gadd, Sture Palm och Ingrid Sundberg hemställt om en rekommendation till ministerrådet att ta initiativ till upprättandet av ett *gemensamt räknecenter för väderprognoser* i Norden.

Utskottet ansåg att ett rationellt utnyttjande av den vetenskapliga utvecklingen för att främja väderprognoserna i de nordiska länderna och en

koordinering av befintliga resurser med hjälp av modern teknik borde ytterligare förbättra pålitligheten i ländernas vädertjänst. Ett nordiskt räknecenter för väderprognoser borde därför upprättas och kunde förläggas i något av de meteorologiska instituten i Norden.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till ministerrådet att kartlägga möjligheterna för upprättandet av ett gemensamt räknecenter för väderprognoser i Norden samt undersöka om en samkörning av de meteorologiska institutionernas datakapacitet eventuellt redan i ett tidigt skede kunde genomföras. Rekommendationen antogs med 47 röster mot 2.

#### **D.2.5. Ekonomiska utskottet**

Utskottet har ägnat huvuddelen av sin verksamhet åt den ekonomiska krisen och dess verkningar i Norden – arbetslösheten, industrinedläggningar, underskotten i statsfinanserna m.m. Tre övergripande partigruppsförslag om ekonomin och sysselsättningen arbetades samman till ett enhälligt betänkande till sessionen.

#### *Medlemmar*

Svenska medlemmar i utskottet var fram till den 19 oktober 1982 Allan Hernelius (m), Paul Jansson (s), Bertil Jonasson (c), Svante Lundkvist (s) och Gabriel Romanus (fp). Medlemmar har därefter varit Ulf Adelsohn (m), Paul Jansson (s), Gunnar Nilsson (s), Karin Söder (c) och Ola Ullsten (fp).

#### *Möten*

Utskottet har hållit möten den 11 maj 1982 i Oslo, den 9–10 augusti i Esbjerg, den 16 november i Mariehamn, den 10 december i Oslo, den 20–21 januari 1983 i Stockholm och den 11 februari i Köpenhamn samt den 21 och 23 februari i samband med sessionen i Oslo.

Vid majmötet sammanträffade utskottet med representanter för NFS och Nordel. Vid augustimötet hörde utskottet sakkunniga om olje- och gasutvinning i Nordsjön och om fiskerifrågor. I Mariehamn mötte utskottet representanter för Nordiska investeringsbanken och Nordiska projektexportfonden och fick en redogörelse för systemet med projektinvesteringslån och problem i anslutning till harmonisering av villkoren för exportkrediter. Den 10 december mötte utskottet dels representanter för Nordiska ekonomiska forskningsrådet, dels finansministrarna, varvid bl. a. effekterna av den svenska devalveringen och den internationella ekonomin diskuterades. Vid januarimötet sammanträffade utskottet med direktör Helge Seip, nordiska datateknologigruppen, som redogjorde för rapporten "Datateknologi – på väg mot en nordisk datapolitik". Den 11 februari fick utskottet en redogörelse för OECD:s syn på den internationella ekonomin och de nordiska ländernas ställning av direktör Kjell Andersen, OECD, samt mötte representanter för Nordiska investeringsbanken.

*Behandlade saker**Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet*

Utskottet uppehöll sig i sitt betänkande över *ministerrådets berättelse* vid den besvärliga ekonomiska situationen i Norden med inflation, försämrad konkurrenskraft och obalans i utlandsbetalningarna. Utskottet konstaterade, att nordisk industri på många områden stod inför betydande strukturförändringar.

För att bryta den ekonomiska stagnationen och skapa bättre förutsättningar för investeringar i industrisektorn i framtiden var det nödvändigt att sambandet mellan den privata och offentliga sektorn lades till grund för utformningen av den ekonomiska politiken. Ett konkurrenskraftigt näringsliv var avgörande för hela samhällsutvecklingen i de nordiska länderna. Offentlig konsumtion och investeringar hade likaså stor betydelse för produktion och sysselsättning och därmed för kapacitetsutnyttjandet. Utskottet ville därför peka på den offentliga sektorns näringspolitiska betydelse.

Utskottet hänvisade till sitt uttalade önskemål vid förra sessionen om en utvärdering av erfarenheterna av det valutapolitiska samarbetet och emottåg en rapport om harmonisering och liberalisering av valutaregleringen under förra halvåret 1983. Mot bakgrund av den debatt som uppstått efter höstens devalveringar 1982 var det bred enighet i utskottet om att det valutapolitiska samarbetet borde intensifieras. Utskottet utgick från att det i eventuella förslag om vidareutvecklade konsultationsprocedurer på regeringssidan skulle läggas vikt vid att valutakursändringar bara var ett av flera konkurrenssnedvridande element i den ekonomiska politiken. Konsultationer borde därför även gälla andra myndighetsåtgärder som påverkade ländernas inbördes konkurrensförmåga. Vidare upprepade utskottet sin hemställan från förra året om en utredning av orsakerna till tillbakagången i den nordiska samhandel och åtgärder för att vända den negativa utvecklingen. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna av nordiskt gemensamt uppträdande i OECD och GATT, förordade utskottet ett intensifierat nordiskt samarbete i internationella fora. Av rapporten "Nordiskt samarbete om olja och gas" noterade utskottet att ämbetsmannakommittén med få undantag inte kunnat indentifiera några väsentliga hinder av organisatorisk, juridisk eller ekonomisk art för ett vidare samarbete på detta område. Initiativ borde tas för att avlägsna de hinder som likväl fanns.

Utskottet instämde i formuleringen i en rapport från ämbetsmannakommittén för industripolitik att det var önskvärt att ge flyttande nordbor samma rättigheter som inflyttningslandets medborgare att etablera sig som näringsidkare inom industri och hantverk och framhöll, att ministerrådet borde intensifiera arbetet på det etableringsrättsliga området för att förbättra möjligheterna för industriellt samarbete och företagsetablering över

gränserna i Norden samt verka för ökad kontakt mellan bilaterala samarbetsinstitutioner och de nordiska organen. Särskilt önskades årlig berättelse om svensk-norska industrifondens verksamhet.

Utskottet fäste stor vikt vid utvecklingen i anslutning till norska gasfynd i norr. Denna utveckling borde ses i ett industriellt perspektiv och utskottet hemställde om en bedömning av möjligheterna och intresset för ett nordiskt industrisamarbete om en gasrörledning från Nord-Norge till kontinenten samt åtgärder för att främja det nordiska samarbetet om introduktion av nya och varaktiga energikällor.

Slutligen hemställdes om en åtgärdsplan över möjliga områden, där koordinering av existerande och planlagda biståndsinsatser kunde göras samt mot bakgrund av rapporten om biståndens gränsområden verka för närmare nordiskt samarbete om de områden som skisserats.

Utskottets betänkande föranledde en livlig debatt i plenarförsamlingen, där bl. a. en finländsk rådsmedlem framförde förslag om en "Brandtkommission" med uppgift att studera Norden i relation till den internationella och globala utvecklingen. Som tänkbar ordförande nämndes P-G Gyllenhammar.

Utskottets förslag till yttrande (nr 6) antogs med 45 röster.

#### *Ekonomisk politik och sysselsättning*

Paul Jansson och Gunnar Nilsson hade tillsammans med andra socialdemokratiska rådsmedlemmar hemställt om en rekommendation till ministerrådet att ta initiativ till ett *nordiskt handlingsprogram för att motverka ökande arbetslöshet*. Karin Söder och Ola Ullsten hade tillsammans med medlemmar ur mittenpartierna föreslagit en rekommendation till ministerrådet att anta en *nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning*. Konservativa rådsmedlemmar, däribland Ulf Adelsohn, hade föreslagit en rekommendation till ministerrådet att ta initiativ till att utarbeta ett *program för förstärkt ekonomiskt samarbete i Norden* samt till de nordiska ländernas regeringar att ta initiativ i internationella fora enligt de riktlinjer som angavs i förslaget.

Utskottet behandlade de tre medlemsförslagen tillsammans. I utskottets betänkande, som de olika partigrupperingarna enades om, sammanfattades innehållet i en föreslagen handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Vad beträffar åtgärder på internationellt plan talades om att vidareutveckla det nordiska samarbetet i internationella ekonomiska fora som OECD, GATT och IMF och att arbeta för att de ekonomiskt sett viktigaste länderna för en mer expansiv politik. Ny tillväxt i världsekonomin och en gemensam strategi för bekämpande av arbetslösheten måste skapas. Industriländerna med god kontroll över inflation och betalningsbalans borde sträva efter att öka den ekonomiska aktiviteten. Den fria handeln mellan länderna måste försvaras. Detta innebar en fortsatt avveckling av handelshinder och bekämpande av protektionism.

Vad gällde nationella och nordiska åtgärder framhöll utskottet, att hu-

vudmålet för den ekonomiska politiken i Norden — ekonomisk utveckling och full sysselsättning — borde stå i centrum för det nordiska samarbetet i framtiden. Former för en utvidgning av det nordiska valutasamarbetet borde dryftas bl. a. med syfte att undgå orimliga konkurrensdevalveringar och för att få till stånd största möjliga valutamässiga stabilitet. Till dessa åtgärder hörde också att utarbete en aktiv arbetsmarknadspolitik, särskilt vad gällde åtgärder för att skydda de socialt mest utsatta grupperna, samt att dämpa tillväxten av de offentliga utgifterna. Budgetpolitiken måste utformas så att alltför stora underskott skulle minskas. Vidare underströks vikten av ökad produktivitet inom den offentliga sektorn och näringslivet samt att öka förutsättningarna för att näringslivet skulle kunna stärka sin konkurrenskraft. Arbetet för att göra Norden till en hemmamarknad borde föras vidare. Särskilt viktig var harmonisering av lagar och förordningar. Samordningen mellan nordiska exportinsatser måste följas upp. Vidare borde man kartlägga förutsättningar och former för ett utvidgat samarbete på bl. a. energi- och industriområdet. Stat och kommun borde medverka till att få igång framtidsinriktade industriprojekt. Samarbete och erfarenhetsutbyte beträffande större inköpsprogram inom den offentliga sektorn borde dryftas.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 28) till ministerrådet att utarbete en nordisk handlingsplan för ekonomisk utveckling och full sysselsättning. Rekommendationen antogs med 56 röster mot 1. 5 rådsmedlemmar avstod från att rösta, däribland Lars Werner.

### *Industripolitik*

Nordiska ministerrådet hade överlämnat ett förslag om nytt handlingsprogram för *nordiskt samarbete inom bostads- och byggområdet*. Förslaget hade utarbetats vid möten med bostadsministrarna. Ministerrådet avsåg att fatta definitivt beslut om handlingsprogrammet efter sessionen.

Ministerrådsförslaget hade framlagts bl. a. mot bakgrund av önskemål från ekonomiska utskottet om ett nytt handlingsprogram. Det tidigare programmet daterade sig från 1977 och hade ej omfattat bostadsområdet. Utskottet fann ett nytt program motiverat med hänsyn till byggbranschens svåra ekonomiska situation med nedgång i sysselsättning och produktion som konsekvens. Utskottet noterade att programmet innehöll förslag som kunde bryta denna utveckling, men efterlyste en större grad av precisering och konkretisering. Åtgärder av speciell betydelse för sysselsättning och produktion borde prioriteras högst. Utskottet pekade på lämpliga samsarbetsåtgärder som föreslagits i programmet såsom ökad nordisk byggexport, ökad satsning för att få större genomslagskraft i internationella fora för nordiska metoder för kvalitetsklassificering och testning, en studie av bostads- och byggbranschens strukturella problem i de nordiska länderna, samarbete om utveckling av metoder för att analysera de ekonomiska konsekvenserna av myndighetskrav på byggsektorn i de nordiska län-

derna, en studie av den tekniska utvecklingens betydelse för byggsektorn, studium av sådana områden inom infrastrukturen som hade naturlig anknytning till husbyggnad samt översikt över de nordiska ländernas organisation av bostadsmarknaden, stödordningar, beskattning o. dyl.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 27) till ministerrådet att med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet anta ett handlingsprogram inom bostads- och byggområdet samt att kontinuerligt och i fortlöpande kontakt med Nordiska rådet vidareutveckla det nordiska samarbetet på detta område. Rekommendationen antogs med 41 röster.

Mot bakgrund av bl. a. Nordiska ministerrådets arbetsplan för *översyn av det industripolitiska samarbetet* där det talades om mer offensiva branschpolitiska åtgärder hade Paul Jansson ställt en fråga till ministerrådet om vilka åtgärder ministerrådet avsåg vidtaga på det branschpolitiska området. Av svaret framgick bl. a. att de begränsade resurser som fanns för uppföljning av arbetsplanen krävde prioritering bland arbetsuppgifterna och att ministerrådet ansåg att förutsättningarna för en gemensam nordisk branschpolitik var begränsade. Paul Jansson ansåg att svaret gav uttryck för en passivitet som mot bakgrund av generaldebatten och ekonomiska utskottets uttalanden om branschfrågor inte borde prägla ministerrådets uppgifter på detta område samt vädjade till ministerrådet om mer offensiva förslag.

Ulf Adelsohn hade tillsammans med andra rådsmedlemmar hemställt om en rekommendation till ministerrådet att anta en *nordisk handlingsplan för datateknologiområdet* och under 1983 ta upp ett antal sakområden som angavs i medlemsförslaget. Ministerrådet hemställde senare att Nordiska rådet måtte uttala sig om ett förslag till nordisk handlingsplan på datateknologiområdet.

Båda förslagen återopade en rapport av Datateknologigruppen (DATEG).

Rapporten utgjorde enligt utskottet en viktig del i det vidare arbetet med att trygga att datateknologin i största möjliga omfattning utvecklades efter samhällets önskemål och behov. Rapporten klargjorde de omfattande effekter datateknologin kan få på de nordiska samhällena i framtiden. Utskottet ansåg det särskilt viktigt att satsa på frågor beträffande datateknologi och sysselsättning såsom ett av de områden där datateknologins effekter torde bli störst. Syftet med arbetet skulle vara betjänt av en makroekonomisk analys av frågan utöver de i ministerrådsförslaget nämnda ämnena. Utskottet såg datateknologien också ur regionalpolitiskt perspektiv genom de möjligheter som skulle finnas att decentralisera produktionen av en del tjänster. Vidare var det betydelsefullt att harmonisera lagar och föreskrifter och särskilt bestämmelser rörande personskydd. Standardisering och harmonisering på datateknologiområdet var enligt utskottet erforderliga för att undgå tekniska handelshinder. Beträffande utbildning på

datateknologiområdet fann utskottet att en del fält skulle kunna vara lämpade för nordiska lösningar genom att man då kunde uppnå ett effektivt resursutnyttjande. Utskottet ansåg slutligen att det vore fördelaktigt om DATEG's slutrapport sändes på bredare nordisk och nationell remissomgång.

Särskilt yttrande avgavs av de konservativa medlemmarna i utskottet, som hade föredragit att man vid sessionen hade kunnat framlägga förslag om mera konkreta arbetsuppgifter på särskilda områden. Någon ytterligare remissbehandling av DATEG's rapport ansåg de inte heller nödvändig.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 29) till ministerrådet att utarbeta ett utkast till handlingsprogram för datateknologiområdet. Rekommendation antogs med 52 röster.

Datafrågorna togs också upp i generaldebatten som en väsentlig del i Karin Söders inlägg, i vilket behovet av en gemensam nordisk strategi för forskning och utveckling på dataområdet underströks.

Gabriel Romanus och Rolf Sellgren hade i ett medlemsförslag hemställt om en rekommendation till ministerrådet att utreda olika vägar att *stimulera innovationer inom näringslivet i Norden*. Utskottet fann, att det i första hand var den svåra ekonomiska situationen i de nordiska länderna som skapat det dåliga innovationsklimatet. Det var naturligt att myndigheterna i de nordiska länderna i en sådan situation bidrog med åtgärder för att stimulera innovationsverksamheten. Utskottet hänvisade till en arbetsgrupp som Nordiska ämbetsmannakommittén för industri- och energipolitik beslutat nedsätta, den s. k. Arbetsgruppen för främjande av teknisk FoU. Arbetsgruppen borde bl. a. få i uppdrag att föreslå konkreta åtgärder för att främja innovationsverksamheten. Viktigt var att förbättra kommunikationerna mellan forsknings- och uppfinnarorgan och industrin, en uppgift också för arbetsgruppen. Utskottet ansåg vidare att det var betydelsefullt att i största möjliga grad bygga på existerande samarbetsorgan och hänvisade till Nordtest och det nordiska samarbetsprogrammet för stöd till uppfinningar.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 33) till ministerrådet att uppdraga åt arbetsgruppen för främjande av FoU att utreda åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden. Rekommendationen antogs med 47 röster.

Nordiska ministerrådet hade föreslagit en ökning med 400 milj. särskilda dragningsrätter (SDR), dvs. *en fördubbling, av Nordiska investeringsbankens grundkapital*.

Utskottet uttalade sig positivt över bankens verksamhet och framhöll att den uppnått högsta kreditvärdighet på den internationella kapitalmarknaden. De svåra ekonomiska problem, som näringslivet i de nordiska länderna hade, gjorde det än viktigare med tillgång på investeringskapital på fördelaktiga villkor. Utskottet tillstyrkte därför en ökning av bankens grundkapital med föreslagna 400 milj. SDR och utgick från att det också i

framtiden skulle få tillfälle att uttala sig om eventuella höjningar av bankens grundkapital.

Rådet antog på utskottets förslag en rekommendation (nr 30) att öka investeringsbankens grundkapital i enlighet med ministerrådets förslag. Rekommendationen antogs med 46 röster.

Med hänvisning till att Nordiska projektinvesteringsfonden och investeringsbankens ordning med projektinvesteringslån inrättats och deras verksamhet kunde följas via respektive berättelser, beslöt rådet anse rekommendation nr 1/1981 om nordiskt samarbete om projektexport slutbehandlad.

I en fråga hade en finländsk rådsmedlem hänvisat till den vid tidigare session formulerade s. k. "byggklossprincipen" och efterlyst på vilket sätt ministerrådet strävade efter att *få avtal mellan två eller tre nordiska länder att omfatta också de övriga nordiska länderna*. Statsrådet Lundkvist svarade att det var ministerrådets grundläggande målsättning för det ekonomiska samarbetet att det skulle omfatta samtliga fem nordiska länder. Vissa konkreta områden, särskilt industriellt och industripolitiskt samarbete, kunde av geografiska, strukturella eller kommersiella skäl vara bäst ägnade för samarbete mellan två eller tre av länderna. Vad speciellt gällde det norsk-svenska avtalet om ekonomiskt samarbete avsåg Norge och Sverige att även fortlöpande informera ministerrådet och rådet om samarbetets utveckling. Därvid borde möjligheterna att utvidga detta avtal till ett bredare nordiskt samarbete kunna aktualiseras.

### *Energipolitik*

Rune Gustavsson, Allan Hernelius, Paul Jansson, Bertil Jonasson, Svante Lundkvist och Rolf Sellgren m. fl. hade i ett medlemsförslag om *utökat nordiskt samarbete om energi och miljö, energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik* hemställt, att rådet måtte rekommendera ministerrådet att vidta åtgärder för att främja energisamarbete i syfte att trygga leveranser av såväl energi som andra viktiga råvaror, överväga möjligheterna för utvidgat elkraftsamarbete, vidta åtgärder för att stärka energi- och miljöindustrin samt främja samarbete om lokalisering av energianläggningar.

Utskottet tog i sitt betänkande upp frågan om att koppla avtal om energiförsörjning till avtal om råvaruleveranser. Utskottet fann att ojämn tillgång på energi var ett mycket allvarligt hot mot produktion och sysselsättning i Norden, ett hot som kunde dämpas genom upprättande av ett nordiskt avtal om försörjningstrygghet. Det skulle därför enligt utskottets uppfattning vara naturligt att knyta ett avtal om energiförsörjningen till avtal om försörjning av andra råvaror med betydelse för sysselsättningen. Ett nordiskt samarbete om försörjningstrygghet av energi och råvaror var en naturlig fortsättning på tidigare ingångna bilaterala samarbetsavtal såsom gassamarbetet mellan Danmark och Sverige och energiavtalet mellan Norge och Sverige.

Vad gällde elkraftsförsörjningen återopade utskottet det nordiska samarbetet inom ramen för Nordel. I takt med förändringar av energipriser och elkraftstillgång torde omfattningen av det optimala elkraftssamarbetet ändras. Överväganden om möjligheter för utvidgat elkraftssamarbete borde därför fortsätta.

Utskottet noterade vidare att det pågått ett viktigt utvecklingssamarbete inom energi- och miljöindustrin i Norden, vilket det var möjligt att dra nytta av i konkurrensen på den internationella marknaden för miljö- och energiprodukter. I anslutning härill ansåg utskottet det vara fördelaktigt med ett samarbete om teknologiöverföring, bl. a. genom ett närmare samarbete mellan utbildningsinstitutionerna i Norden. Även om harmonisering av miljöföreskrifterna i de nordiska länderna kunde få begränsat värde ansåg utskottet att ett sådant harmoniseringsarbete borde igångsättas.

Beträffande frågan om lokalisering av energianläggningar fann utskottet det fördelaktigt att skapa en fast ordning som i första hand syftade mot samordning och koncentration vid byggande av sådana större energianläggningar som kunde få negativa miljöeffekter i ett grannland.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 32) till ministerrådet i överensstämmelse med medlemsförslagets hemställan. Rekommendationen antogs med 43 röster.

En dansk rådsmedlem ställde en fråga till Sveriges regering, mot bakgrund av uppgifter i pressen som han tolkat som att svenska regeringen sökte bryta *avtalet med Danmark om gasleveranser*, hur detta kunde förenas med regeringens påstående om att man inte kunde bryta *upparbetningsavtalet med Frankrike*. Statsrådet Lundkvist svarade att regeringen givetvis avsåg att uppfylla sina förpliktelser enligt 1980 års avtal om naturgassamarbete med Danmark.

### *Internationella frågor*

Rolf Sellgren och Bengt Wiklund hade tillsammans med andra medlemmar i rådet föreslagit en rekommendation till ministerrådet att företa en *kartläggning av u-landsutbildningen i de nordiska länderna* och med anledning därav vidta erforderliga samordningsåtgärder för att uppnå bästa möjliga utnyttjande av de nordiska resurserna på detta område. I förslaget nämndes särskilt möjligheten att utnyttja Sandö U-centrum på samnordisk basis.

Utskottet ville ej binda sig för något särskilt alternativ utan framhöll det angelägna i att få klarhet på vilka områden inom u-landsutbildningen det saknades utbildningsmöjligheter i de nordiska länderna. Organisationen av en nordisk u-landsutbildning borde ske inom ramen för existerande institutioner i alla de nordiska länderna med utgångspunkt från var den största expertisen på de olika utbildningsområdena fanns. Utskottet ansåg att samarbetet i första hand borde inriktas på sådana områden där resurserna

och behoven i de enskilda länderna var små. Vid flera institutioner förekom redan ett samarbete på detta fält, dels genom att elever från andra nordiska länder togs emot, dels genom informationsutväxling. Detta samarbete borde enligt utskottet stärkas.

Rådet antog på utskottets förslag en rekommendation (nr 31) till ministerrådet att företa en kartläggning av tillgången på och behovet av utlandsutbildning i de nordiska länderna och mot bakgrund av kartläggningen vidta erforderliga samordningsåtgärder. Rekommendationen antogs med 45 röster.

På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av ett medlemsförslag om *insatser för internationell fred och nedrustning*. Utskottet återopade sin tidigare i olika sammanhang framförda uppfattning att Nordiska rådet skulle vidhålla sin praxis att icke behandla utrikespolitiska problem som hade sammanhang med säkerhets- och militärpolitiska frågor. Utskottet hänvisade också till nordiska samsarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, som tillkommit på rådets initiativ.

### *Regionalpolitik*

I ett medlemsförslag hade Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Rolf Sellgren och Bengt Wiklund m. fl. föreslagit en rekommendation till ministerrådet att undersöka möjligheterna till att *ytterligare stödja Mittnordensamarbetet* genom att avlägsna sådana administrativa, skattemässiga m. fl. bestämmelser som hämmade utvecklingen av samarbetet i Mittnorden, eller på annat sätt eliminera dess negativa verkningar samt i ökad utsträckning stödja projekt som var en väsentlig del av det regionala samarbetet i Mittnorden och som kunde bedömas som utvecklingsbara.

Utskottet fann emellertid, att målsättningen om en i regionalt hänseende balanserad utveckling i Norden förutsatte att det framledes var Västnorden och Nordkalotten som skulle prioriteras högst inom det regionala samarbetet, även om också det gränsregionala samarbetet prioriterades högt. En ytterligare uppprioritering av Mittnordensamarbetet var mot den bakgrunden inte nödvändig. Utskottet återopade sin tidigare i samband med handlingsprogrammet för regionalpolitiskt samarbete uttalade målsättning och stöd till regionalpolitiskt samarbete, vilket innebar att också Mittnordensamarbetet skulle få ökade anslag i framtiden. Såvitt gällde frågan om bättre och förenklade transportmöjligheter i Mittnorden fäste utskottet stor vikt vid trafikutskottets uppfattning om att det fanns möjligheter att fortsättningsvis utveckla samarbete. Utskottet instämde i övrigt i synpunkten att berörda myndigheter borde kunna vara mycket tillmötesgående i fråga om önskemål om en tvärgående flyglinje utan flygbyte.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 34) till ministerrådet att intensifiera arbetet med att förenkla administrativa, skattemässiga och liknande bestämmelser för att *stärka det regionalpolitiska samarbetet* i Norden. Rekommendationen antogs med 46 röster.

*Övrigt*

En dansk rådsmedlem hade ställt en fråga till regeringarna i Finland, Norge och Sverige hurudvida regeringarna avsåg att upphäva den resterande delen av de handelsrestriktioner som införts med anledning av fallet med mul- och klövsjuka på Fyn. Statsrådet Lundkvist svarade på de tre regeringarnas vägnar med att hänvisa till veterinärmyndigheternas oro för smittospridning och till dess internationella kod, enligt vilken Danmark inte kunde anses fritt från mul- och klövsjuka förrän sex månader efter sista sjukdomsfallet. Den danske medlemmen menade, att utbrottet var begränsat till Fyn och att man därför enligt bl. a. EG kunde tillämpa en 30-dagarsregel.

**D.3 KOMMITTÉERNA****D.3.1. Informationskommittén***Medlemmar*

Svenska medlemmar i informationskommittén har varit Rune Gustavsson (c) och Sture Palm (s). Sedan kommitténs ordförande den 31 augusti 1982 lämnat rådet har Rune Gustavsson fungerat som ordförande under återstoden av verksamhetsperioden. Kommittén består av tio ledamöter, två från varje land.

*Möten*

Informationskommittén har under verksamhetsperioden hållit tre möten, den 11–13 augusti 1982 i Tönder och Esbjerg, den 9 november i Åbo och den 23 februari 1983 i Oslo. Därutöver har ett möte hållits med samarbetsministrarna den 10 november 1982 i Åbo.

*Kommitténs verksamhet*

Informationskommittén är ett rådgivande organ till presidiet i informationsfrågor och planerar och samordnar rådets informationsverksamhet. Kommittén svarar även för utgivningen av tidskriften Nordisk Kontakt som ger aktuell orientering om politiska frågor i Norden.

Den 11–13 augusti 1982 höll informationskommittén sitt sommarmöte i Tönder/Esbjerg, Danmark. Kommittén diskuterade informationsverksamhetens målsättning, möjligheten att till kommittén hänskjuta frågor om den nya informationsteknologin och om mediapolitiska ämnen samt rollfördelningen mellan de nordiska och nationella sekretariaten i informationsfrågor. Kommittén diskuterade också Nordisk Kontakt med avseende på innehåll, layout, målgrupper, produktionskostnad och försäljningspris. Informationskommittén drog även upp riktlinjerna för två seminarier under 1983, ett för partisekreterare och ett för östeuropeiska journalister.

Den 9 november samlades informationskommittén till ett möte i Åbo.

Där beslöts att Nordisk Kontakt ej skulle genomgå några större förändringar under 1983. Under våren 1983 skulle en principdiskussion hållas om tidskriftens framtida utformning. Till tjänsten som ny informationschef vid Nordiska rådets presidiesekretariat efter Inger Jägerhorn föreslog informationskommittén Dorrit Seest, Danmark. Beslutet fastställdes av presidiet den 10 november. Informationsplanen för 1983 godkändes liksom en preliminär informationsplan för 1984. Den med ministerrådet gemensamma informationsplanen innehöll förslag om en nordisk kampanj för att göra nordiskt samarbete mera känt bland allmänheten i de nordiska länderna.

Den 10 november överlade informationskommittén med samarbetsministrarna. Även detta möte ägde rum i Åbo. Huvudvikten lades vid frågan om den nordiska kampanjen. Samarbetsministrarna uttalade i positiv anda att man avvaktade ett mer detaljerat förslag till utformning av kampanjåtgärderna.

I samband med sessionen hölls ett konstituerande möte den 23 februari 1983 i Oslo.

### *Seminarier*

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet arrangerade tre seminarier under verksamhetsperioden.

Ett seminarium med namnet "*Kulturtidskrifter i Norden – Norden i kulturtidskrifterna*" hölls på Hanaholmen i Finland den 29–30 augusti 1982. En huvudfråga vid seminariet var hur de olika ländernas kulturtidskrifter speglade vad som hände i andra nordiska länder inom de egna verksamhetsområdena. Deltagarna diskuterade vilka redaktionella, organisatoriska och tekniska möjligheter till samarbete som fanns. De deltagande redaktörerna avslutade seminariet genom att formulera ett upprop där man uppmanade Nordiska ministerrådet att utarbeta en nordisk tidskriftskatalog, att förbättra översättningsstödet samt att stödja profilerade nordiska tidskrifter och temanummer kring nordiska ämnen.

Den 20–22 oktober hölls seminariet "*Fem länder och en arbetsmarknad*" i Stavanger i Norge. Seminariets målgrupp var fackjournalister på arbetsmarknadsområdet från dagspress, fackpress, radio och TV i de nordiska länderna. Det reviderade nordiska arbetsmarknadsavtalet och arbetslösheten var frågor som togs upp liksom jämställdheten på arbetsmarknaden, den offentliga sektorns effekter på sysselsättningen och data-teknologins betydelse.

I samband med Nordiska rådets höstmöten i Mariehamn på Åland hölls den 17–19 november seminariet "*Debatt och förnyelse i nordiskt samarbete*". Seminariets målgrupp var politiska journalister som fick en orientering i aktuella politiska frågor i det nordiska samarbetet som t. ex. partipolitiseringen, de självstyrande områdenas representation i rådet, nordiskt medborgarskap m. m.

*Nordiska rådets journaliststipendium 1982*

I Sverige gick 1982 års journaliststipendium till redaktör Annu Edvardsen, Allers, och redaktör Gunnar Lindstedt, Metallarbetaren. Annu Edvardsen fick 5 000 kronor för att forska i vad den stora barnflyttningen mellan Finland och Sverige inneburit för de fortsatta relationerna mellan de båda länderna. Gunnar Lindstedt använde sin del av stipendiet, 5 000 kronor, för att studera olika utvecklingsvägar för en nordisk ekonomisk integration mellan företagen i Norden.

**D.3.2. Budgetkommittén***Medlemmar*

Svenska medlemmar i budgetkommittén har varit Svante Lundkvist (s) och Håkan Winberg (m). Den 20 oktober 1982 ersattes den förstnämnde av Gunnar Nilsson (s) och den senare av Britt Mogård (m), som i sin tur den 21 februari 1983 ersattes av Hans Nyhage (m). Kommittén består av tio medlemmar, två från varje land.

*Möten*

Kommittén har hållit möten den 11 mars 1982 i Stockholm, den 24 mars i Oslo med Nordiska ministerrådet-samarbetsministrarna, den 2 juni i Stockholm, den 3 juni i Köpenhamn med samarbetsministrarna, den 17 november i Mariehamn, den 29 november i Oslo med samarbetsministrarna, den 19 januari 1983 i Stockholm och den 23 februari i Oslo.

*Kommitténs verksamhet*

Budgetkommittén är rådets organ i budgetöverläggningar med ministerrådet rörande den nordiska budgeten. Kommittén har också till uppgift att i samråd med berörda utskott följa genomförandet av rådets rekommendationer och beslut.

Kommittén och samarbetsministrarna har under 1982 träffat överenskommelse om en ny budgetprocedur för Nordiska ministerrådets allmänna budget som en försöksordning. Motsvarande försöksordning har också beslutats för den nordiska kulturbudgeten.

Genom den nya budgetproceduren ökas den parlamentariska insynen och inflytandet över den nordiska budgeten. Den nya ordningen är också ett instrument för att effektivisera samarbetsformerna. Ministerrådets budgetförslag framläggs efter behandling i rådets organ och på grundval av betänkande från budgetkommittén för diskussion i plenarförsamlingen. Detta skedde för första gången vid Oslosessionen.

Kommitténs ordförande framförde inför plenarförsamlingen att redan då kunde noteras att den nya budgetproceduren hade fört till en grundlig genomgång av utskottens sakområden och en klarare markering av parlamentariskernas initiativ och prioritering. Det fanns därför skäl inte endast

att fasthålla vid den nya proceduren utan även vidareutveckla den utifrån vunna erfarenheter.

Budgetkommittén föreslog i sitt yttrande över ministerrådets budgetförslag för 1984 att budgeten på 153 800 000 NOK på det allmänna området borde ökas med 800 000 NOK och kulturbudgeten på 117 727 000 DKK med 1 200 000 DKK.

Den begärda ökningen av anslagen på den allmänna budgeten avsåg områdena samfärdsel, trafiksäkerhet, turism och byggsamarbetet och den begärda ökningen på kulturbudgeten, folkrörelsesamarbetet, Nordiska kulturfonden och ministerrådets dispositionsmedel.

Kommittén konstaterade att ministerrådet föreslagit en aktivitetsökning från 1983 till 1984 på det allmänna området med 6% och på kulturområdet med 2,8%. Kommittén underströk, att om man bortsåg från finansieringen av nya aktiviteter skulle aktivitetsökningen enligt ministerrådets förslag för det allmänna området vara 2% och för kulturområdet 0,9%. Dessa siffror skulle jämföras med den 3% aktivitetsökning som kommittén begärt vid tidigare överläggningar med samlarministerarna.

Rådet antog budgetkommitténs förslag till yttrande (nr 4) med 47 röster.

För 1983 uppgick ministerrådets allmänna budget till 150 223 000 NOK och kulturbudgeten till 112 771 000 DKK. Den reella ökningen från 1982 till 1983 av den allmänna budgeten var ca 10% och bestod i väsentlig grad enligt budgetkommittén av ett anslag till Nordiska industrifonden. För kulturbudgeten uppskattades den reella ökningen till ca 5%.

## E. Nordiska rådets litteraturpris

Vid en ceremoni den 22 februari 1983 i Oslo Konserthus utdelades Nordiska rådets litteraturpris för 1983 till den danske författaren Peter Seeberg. Professor Ulla-Britta Lagerroth, som presenterade litteraturpristagaren, framförde i sitt tal att den prisbelönade boken "Om fjorton dage" var en spännande och utmanande bok genom att den trotsade de konventioner som vi var vana vid. Den var ingen roman och inte heller en samling noveller i traditionell mening utan en samling prosatexter som var relaterade till varandra enligt ett konstfullt system. Lagerroth sade i slutet på sitt tal "Vad är detta annat än en gripande, väckande maning – till dig och mig. Här och nu är ditt liv – här och nu är din stund på jorden. Tag dem tillvara, för kanske har du dem inte mer – om fjorton dagar."

## NORDISKA RÅDETS 31:A SESSION I OSLO

## LISTA ÖVER REKOMMENDATIONER OCH YTTRANDE

## Rekommendationer

*Rek. 1/1983/1 ang. enhetliga villkor för reserabatter (A 621/1)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att göra en översyn av rabattsystemen i järnvägs-, buss-, färj- och flygtrafiken i Norden i syfte att harmonisera villkoren för att erhålla reserabatter, förenkla rabattsystemen och göra dem mer överskådliga
2. att regelbundet publicera en broschyr om gällande priser och rabatter i den nordiska järnvägs-, buss-, färj- och flygtrafiken samt villkoren för att erhålla dessa.

*Rek. 2/1983/1 ang. bilbälte i bilens baksäte (A 636/1)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att medverka till att de länder i Norden som för närvarande inte har bestämmelsen att nya bilar skall vara utrustade med bilbälte också i baksätet införa sådan bestämmelse samt
2. att informera om värdet av att använda bilbältet i bilens baksäte och därefter företa en utvärdering av betydelsen av dessa åtgärder.

*Rek. 3/1983/1 ang. viltolyckor i vägtrafiken (A 628/1)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utföra en översyn av genomförd forskning om viltolyckor i vägtrafiken i syfte att koordinera och systematisera information om resultaten av den forskning som har genomförts.

*Rek. 4/1983/1 ang. räknecenter för väderprognoser (A 623/1)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att kartlägga möjligheterna för upprättandet av ett gemensamt räknecenter för väderprognoser i Norden samt undersöka om en samkörning av de meteorologiska institutionernas datakapacitet eventuellt redan i ett tidigt skede kunde genomföras.

*Rek. 5/1983/1 ang. ändring av Helsingforsavtalets artiklar 44, 47, 48, 49, 55, 60, 61 och 63 avseende Färöarnas, Grönlands och Ålands representation i Nordiska rådet (A 577/1, B 29/1)*

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsavtalens artikler 44, 47, 49, 55, 60, 61 og 63 som foreslået i betænkningen fra Komiteen for udredning af

spørgsmålet om Færøernes, Grønlands og Ålands repræsentation i Nordisk Råd (NU 1982: 6) og at ændre artikel 48, således at denne bestemmelse affattes:

”Danmarks Riges delegation består af de af folketings valgte medlemmer og de af regeringen udpegede repræsentanter samt af Færøernes og Grønlands i andet stykke nævnte delegationer. Finlands delegation består af de af riksdagen valgte medlemmer og de af regeringen udpegede repræsentanter samt af i andet stykke nævnte Ålands delegation. Delegationen for hvert af de øvrige lande består af de af den folkevalgte forsamling valgte medlemmer og de af regeringen udpegede repræsentanter.

Færøernes delegation består af de af lagtinget valgte medlemmer og de af landsstyret udpegede repræsentanter. Grønlands delegation består af de af landstinget valgte medlemmer og de af landsstyret udpegede repræsentanter. Ålands delegation består af de af landstinget valgte medlemmer og de af landskapsstyrelsen udpegede repræsentanter.

Ved ”delegation” forstås i artikel 52, 53, 54, stk. 1, og 58, stk. 2, ”landets delegation”.

*Rek. 6/1983lj ang. ändring av Nordiska ministerrådets arbetsordning avseende Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i arbetet i ministerrådet och dess organ (A 577lj, B 29lj)*

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd samtidig med ikrafttrædelsen af den i punkt 1 rekommanderede ændring af Helsingforsaftalen at ændre arbejdsordningen for Nordisk Ministerråd således, at Færøerne, Grønland og Åland sikres mulighed for at deltage i arbejdet i Nordisk Ministerråd og dets organer i overensstemmelse med Helsingforsaftalens bestemmelser.

*Rek. 7/1983lj ang. granskning av och förslag till ändringar i olika nordiska samarbetsavtal avseende Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande i samarbetet (A 577lj, B 29lj)*

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige snarest at gennemgå andre nordiske samarbejdsaftaler end Helsingforsaftalen og på baggrund heraf fremsætte de eventuelle forslag til ændringer, som er nødvendige for at sikre Færøerne, Grønland og Åland mulighed for at deltage i dette samarbejde på ministerniveau på samme vilkår som foreslået i punkt 1 og punkt 2 vedrørende samarbejdet inden for Helsingforsaftalens rammer.

*Rek. 8/1983lj ang. ändring av artikel 8 i Helsingforsavtalet avseende skolundervisning om Färöarna, Grönland och Åland (A 577lj, B 29lj)*

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at ændre Helsingforsaftalens artikel 8, således at bestemmelsen affattes:

”Undervisningen og uddannelsen skal i skolerne i de nordiske lande i passende omfang omfatte undervisning om sprog, kultur og almindelige samfundsforhold i de øvrige nordiske lande, herunder Færøerne, Grønland og Åland.”

*Rek. 9/1983/lj ang. ändring av Helsingforsavtalets artikel 58 (A 654/lj)*

Nordisk Råd opfordrer regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige til at søge Helsingforsaftalen ændret, så artikel 58, stk. 2, affattes således:

”Plenarforsamlingen, eller i henhold til plenarforsamlingens bemyndigelse Præsidiets, træffer for hvert budgetår bestemmelse om, hvorledes de fælles udgifter skal fordeles mellem delegationerne. Præsidiets kan i særlige tilfælde træffe beslutning om at ændre denne fordeling.”

*Rek. 10/1983/k ang. nordiskt kultursamarbete (A 611/k, B 37/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet med anledning av medlemsförslag A 611/k och ministerrådsförslag B 37/k fortlöpande utveckla och utvidga det nordiska kultursamarbetet genom att i samarbetet inbegripa allt vidare medborgarkretsar i syfte att ytterligare stärka den nordiska gemenskapen.

*Rek. 11/1983/k ang. ökat domicillandsstöd till institutioner på den nordiska kulturbudgeten (A 647/k)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att öka domicillandsstödet till institutionerna på den nordiska kulturbudgeten.

*Rek. 12/1983/k ang. Nordens institut på Åland (A 646/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att upprätta ett Nordens institut på Åland.

*Rek. 13/1983/k ang. videogram med nordiska TV-program och filmer (A 625/k)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidta åtgärder för att åstadkomma överenskommelse med upphovsmännens organisationer i syfte att bereda allmänheten tillgång till videogram med nordiska TV-program och filmer.

*Rek. 14/1983/k ang. erfarenhetsutbyte om konsekvenserna av en ökad videogramdistribution (A 625/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att etablera ett permanent nordiskt erfarenhetsutbyte om de juridiska, kulturella, tekniska och ekonomiska konsekvenserna av en ökad videogramdistribution samt om åtgärder i syfte att skapa möjligheter att positivt utnyttja det nya mediet.

*Rek. 15/1983/k ang. arktisk forskning (A 619/k)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka förutsättningarna för gemensamma insatser inom den arktiska forskningen.

*Rek. 16/1983/s ang. program för samarbete om miljövård (B 46/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet antaga ett reviderat program för nordiskt samarbete om miljövård samt att kontinuerligt och i fortlöpande kontakt med Nordiska rådet vidareutveckla och fördjupa det nordiska miljövårdssamarbetet.

*Rek. 17/1983/s ang. intensifierat nordiskt forskningssamarbete på energi- och miljöområdet (A 626/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

- a. att genom förbättrad och mera jämförbar statistik och framläggandet av prognoser över de samlade energitillgångarna och över den förväntade energiförbrukningen i Norden låta utarbeta en nordisk energiförsörjningsmodell,
- b. att intensifiera och vidareutveckla forskningssamarbetet om utnyttjandet av nya och förnybara energikällor,
- c. att samarbeta om etablerandet av demonstrationsanläggningar i full skala för provning av bland annat alternativa energikällor,
- d. att förstärka Nordiska samarbetsorganets för vetenskaplig information resurser på energi- och miljöområdet,
- e. att samordna de nationella energiinstitutens verksamhet i Norden i syfte att nå fram till en ändamålsenlig arbetsfördelning och bättre utnyttjande av redan befintliga resurser samt
- f. att samarbeta på forskarutbildningens område inom energi- och miljöområdet.

*Rek. 18/1983/s ang. data och statistik på energi- och miljöområdet (A 626/s)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan verka för enhetliga metoder för insamling av data och statistik på energi- och miljöområdet.

*Rek. 19/1983/s ang. gemensamma nordiska normer för svavelutsläpp (A 633/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att på basen av den studie som utförs inom ramen för ECE-konventionen angående gränsöverskridande luftföroreningar utarbeta en överenskommelse om gemensamma normer för svavelutsläpp i de nordiska länderna.

*Rek. 20/1983/s ang. intensifierat arbete på internationellt plan för begränsning av svavelutsläppen (A 633/s)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att samfällt på internationellt plan intensifiera arbetet för en begränsning av svavelutsläppen.

*Rek. 21/1983/s ang. program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter samt förutsättningar för förebyggande av miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land (A 627/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

- a. utarbeta långsiktiga program för mätning och evaluering av olika energislags miljöskadliga effekter,
- b. utreda förutsättningarna för att ekonomiska resurser för forskning och expertis skall kunna ställas till förfogande för att förebygga miljöskadlig verksamhet i annat nordiskt land.

*Rek. 22/1983/s ang. miljövårdsaspekternas beaktande i internationella sammanhang vid utformningen av energipolitiken (A 627/s)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i internationella sammanhang t. ex. inom UNEP, OECD och ECE föra fram krav på att miljövårdsaspekterna beaktas vid utformning av energipolitiken.

*Rek. 23/1983/s ang. bevarande av naturmiljön i de arktiska farvattnen (A 650/s)*

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att ge ett aktivt stöd i strävandena för att bevara naturmiljön i de arktiska farvattnen.

*Rek. 24/1983/s ang. klimatologisk vård av psoriasispatienter samt likartade principer för ersättning av kostnader för vården (A 618/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda förutsättningarna för ett utvidgat och intensifierat nordiskt samarbete kring vårdcentra på kurorter för psoriasissjuka samt möjligheterna till att skapa likartade principer för ersättning av kostnaderna för denna vårdform.

*Rek. 25/1983/s ang. samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande (A 640/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att igångsätta ett nordiskt samarbetsprojekt för små och mindre kända grupper av funktionshämmande och att detta projekt utförs i regi av Nordiska nämnden för handikappfrågor.

*Rek. 26/1983/s ang. samarbeide på sjömansservicens område (A 634/s)*

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att företa en gemensam nordisk utredning om vilka lagstiftnings- och andra åtgärder som kan vidtas för att främja det nordiska samarbetet på sjömansservicens område, särskilt i fråga om verksamhetscentra i utomnordiska länder.

*Rek. 27/1983/e ang. handlingsprogram för samarbeide inom bostads- och byggområdet (B 43/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et handlingsprogram innen bolig- og byggområdet i overensstemmelse med de synspunkter som er framført av Nordisk Råd, samt kontinuerlig og i fortløpende kontakt med Nordisk Råd videreutvikle det nordiske samarbeidet på dette området.

*Rek. 28/1983/e ang. handlingsprogram för ekonomisk utveckling och full sysselsättning (A 645/e, A 651/e, A 653/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utarbeide en nordisk handlingsplan for økonomisk utvikling og full sysselsetting.

*Rek. 29/1983/e ang. handlingsprogram för datateknologiområdet (A 649/e, B 44/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utarbeide et utkast til handlingsprogram for datateknologiområdet.

*Rek. 30/1983/e ang. ökning av Nordiska investeringsbankens grundkapital (B 45/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å øke Nordisk Investeringsbanks grunnkapital i overensstemmelse med ministerrådsforslag B 45/e.

*Rek. 31/1983/e ang. kartläggning och samordning av utbudet och behovet av u-landsutbildning (A 644/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foreta en kartlegging av tilbudet av og behovet for u-landsutdanning i de nordiske land. Ut fra kartleggingen rekommanderes Nordisk Ministerråd å sette iverk hensiktsmessige samordningstiltak.

*Rek. 32/1983/e ang. samarbeide om energi- och miljörelaterad industri- och regionalpolitik (A 629/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å

1. vedta for å fremme energisamarbeidet med sikte på sikre leveranser av såvel energi som andre viktige råvarer,
2. fortsette vurderingen av mulighetene for utvidet el-kraftsamarbeid,
3. vedta tiltak for å styrke energi- og miljøindustrien samt å
4. fremme samarbeidet om lokalisering av energianlegg.

*Rek. 33/1983/e ang. åtgärder för att stimulera innovationer inom näringslivet i Norden (A 630/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å tillegge arbeidsgruppen for fremme av teknisk FoU oppgaven med å utrede tiltak for å stimulere innovasjoner innen næringslivet i Norden.

*Rek. 34/1983/e ang. styrkandet av det regionalpolitiska samarbetet i Norden (A 637/e)*

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å intensivere arbeidet med å forenkle administrative, skattemessige o. l. bestemmelser for å styrke det regionalpolitiske samarbeidet i Norden.

## YTTRANDEN

### YTTRANDE 1

(trafikutskottets sakområde)

1. Nordiska rådet hemställer till de nordiska ländernas regeringar att genomföra en effektiv uppföljning av slutförda nordiska utredningar.
2. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att utarbeta en uppställning över gällande riktlinjer för de nordiska ländernas trafik- och transportpolitik.
3. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att verka för att åtgärder vidtas för att förbättra de handikappades möjligheter att använda kollektiva transportmedel.
4. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att fortsatt verka för att förutsättningar skapas för att texttelefoner tillhandahålls i de nordiska länderna till hörsel- och talskadade.
5. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att prioritera arbetet för att göra transporter av farligt gods mellan de nordiska länderna säkrare.
6. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att som ett led i uppföljningen av kampanjen Res i Norden verka för att påskynda arbetet för att förbättra kapacitetsutnyttjandet vid turistanläggningar i Norden.
7. Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att under Nordiska trafiksäkerhetsåret 1983 (NTÅ-83) verka för förbättrad trafiksäkerhet i Norden och att under 1984 särskilt prioritera uppföljningen av NTÅ-83.

**YTTRANDE 2****(juridiska utskottets sakområde)**

1. Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at igangsætte et samarbejde med det formål at tilvejebringe ensartede regler om international adoptionsformidling og adoptionshjælp.
2. Nordisk Råd forventer, at Nordisk Ministerråd inden Nordisk Råds næste ordinære session har igangsat et samarbejde om ensartede regler om produktansvar, eventuelt begrænset til spørgsmålet om ansvar for personskade.
3. Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til på fællesnordisk grundlag at undersøge mulighederne for ensartede modforholdsregler mod datakriminalitet.
4. Nordisk Råd støtter de af Nordisk Ministerråd tagne initiativer til i fællesskab at bekæmpe enhver form for narkotikakriminalitet og opfordrer til yderligere initiativer, der har til formål at udbygge dette samarbejde.

**YTTRANDE 3****(kulturudskottets sakområde)**

Nordiska rådet anser

1. att det är viktigt att trygga den förutsatta aktivitetsnivån inom det nordiska kultursamarbetet,
2. att det bör skapas fler och fastare ordningar för förmedling av information om och erfarenheter av skolförhållanden i de nordiska länderna,
3. att myndigheter och organisationer på riks- och lokalplanet bör uppmuntras att stödja lärar- och elevutbyte mellan de nordiska länderna,
4. att samarbetet på ungdomspolitikens område bör stärkas med hänsyn till den stora ungdomsarbetslösheten,
5. att det nordiska folkbildningssamarbetet bör stärkas ytterligare
6. att det i brådskande ordning bör skapas ett samlat arbetsprogram för samarbete om elektroniska massmedier samt
7. att ett system för rapportering till Nordiska rådet om ratificerade nordiska överenskommelser bör skapas.

**YTTRANDE 4**

(Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1984 – allmänna budgeten och kulturbudgeten)

1. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å øke det fremlagte budsjett for det allmenne område for 1984 med 800 000 NOK samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader og foreslåtte omdisponeringer.
2. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å øke det fremlagte budsjett for kulturelt samarbeid for 1984 med 1 200 000 DKK samt vedta det justerte budsjett under hensynstaken av Budsjettkomiteens merknader.

**YTTRANDE 5**

(social- og miljøutskottets sakområde)

1. Den rådande knappheten på økonomiske resurser får inte medföra att det nordiska samarbetet inom den sociala sektorn i vid mening och på miljövårdsområdet avmattas.
2. För att konkretisera och realisera det nordiska arbetet och för att åter betona samarbetets betydelse för den enskilde medborgaren bör uppföljningen av de resultat som framkommer genom samnordiskt utredningsarbete och de beslut som träffas med ledning härav ägnas ökad nationell uppmärksamhet.
3. Ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet bör efter hörande av berört utskott inom Nordiska rådet föreläggas den 32:a sessionen i form av ett ministerrådsförslag.
  - Samarbetsinsatserna för att hindra de stora mänskliga, sociala och ekonomiska problem som ungdomsarbetslösheten innebär, måste intensifieras.
  - Utredningen om kapitalets och arbetskraftens rörlighet bör föranleda konkreta åtgärder.
  - En utvärdering av hur kvinnornas situation på arbetsmarknaden påverkas av konjunkturväxlingarna bör ske.
4. Ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet bör, efter hörande av berört utskott inom Nordiska rådet, föreläggas den 32:a sessionen i form av ett ministerrådsförslag. De kemiska ämnenas inverkan på arbetsmiljön bör utgöra ett eget insatsområde.
  - Samarbetet beträffande yrkeshygieniska gränsvärden och på den psykosociala arbetsmedicinens område bör intensifieras.
5. Föreanta Nationernas kvinnoårtonde bör föranleda ett intensifierat och fördjupat nordiskt samarbete på jämställdhetsområdet.
  - En fristående ämbetsmannakommitté för jämställdhetsfrågor bör upprättas.

- Orsakerna till nativitetens förändring över en längre tidsperiod i de nordiska länderna bör analyseras i ett jämförande nordiskt perspektiv.
- 6. I syfte att det reviderade miljöårsprogrammet skall få genomslagskraft bör resurser ställas till förfogande. Särskilt viktigt är att luftföroreningssamarbetet ges hög prioritet.
- 7. Det nordiska samarbetet på rusmedelsområdet (alkohol och narkotika) bör fortsatt utvidgas och fördjupas.
  - En utvidgning av Nordiska hälsovårdshögskolans kompetensområde till att omfatta sociala aspekter bör skyndsamt utredas.
  - Utredningen om friskvårdens betydelse bör föranleda konkreta åtgärder.
  - Samarbetet om barns miljö och uppväxtvillkor bör intensifieras.
  - Det nordiska samarbetet inom handikappområdet bör breddas och fördjupas.
- 8. Samarbetet för att kartlägga befolkningens kostvanor och ändringar i kostvanemönstret bör föranleda konkreta åtgärder.

## YTTRANDE 6

### (ekonomiska utskottets sakområde)

1. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å utarbeide en faglig analys av årsaker til og virkninger av de nordiske lands devalueringer høsten 1982.
2. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å intensivere arbeidet med å styrke det nordiske valutapolitiske samarbeidet.
3. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å undersøke mulighetene for et intensivt nordisk samarbeid i internasjonale fora.
4. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet snarest å utrede årsakene til tilbakegangen i den nordiske samhandel og foreslå tiltak for å snu den nåværende utvikling.
5. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å intensivere arbeidet på det etableringsrettslige området for å bedre mulighetene for industrielt samarbeid og foretaksetableringer over grensene i Norden.
6. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å arbeide for økt kontaktflate mellom bilaterale samarbeidsinstitusjoner og de nordiske organer. Spesielt ønskes årlige beretninger om Svensk-norsk industrifonds virksomhet.
7. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet å vurdere mulighetene og intressen for et nordisk industrisamarbeid ved en eventuell bygging av gassrørledning fra Nord-Norge til kontinentet, samt å

sette i verk tiltak for å fremme det nordiske samarbeidet om introduksjon av nye og vedvarende energikilder.

8. Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd å legge fram en gjennomføringsplan over mulige områder hvor harmonisering og koordinering av eksisterende og planlagte bistandsinnsatser kan gjøres, samt på bakgrunn av rapporten om bistandens grenseområde, å virke for nærmere nordisk samarbeid om de områder som skisseres.



